

ნანა გონჯილაშვილი, ნუსტან სულაშა

წმ. მარიამ მაგდალინელი საერო მწერლობაში

წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების შესახებ მართლმადიდებელ და კათოლიკურ ეკლესიებში, საღვთისმეტყველო ლიტერატურაში, რაც საერო ლიტერატურაშიც გადავიდა, საუკუნეების განმავლობაში განსხვავებული მოსაზრებები გამოითქვა და განსხვავებული დამოკიდებულება ჩამოყალიბდა. მართლმადიდებლობა მას მოციქულთა სწორად, წმინდა მენელსაცხებლედ დედად მიიჩნევს, ხოლო კათოლიკურ სამყაროში მისი ხატ-სახე ევანგელურ მრუშ, მონანიე დედაკაცადაა მიჩნეული და, თუ დაუუკვირდებით, წმ. მარიამ მეგვიპტელის სახეშია აღრეული. საღვთისმეტყველო ლიტურატურის კვალობაზე ეს საკითხი განხილული გვაქვს „ანალებში“ გამოქვეყნებულ სტატიაში (გონჯილაშვილი, სულაშა, 2015: 270-332), რომელშიც აღვნიშნეთ, რომ წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახე საერო ლიტერატურაშიცაა გაცოცხლებული, თუმცა საკამოდ იშვიათად. ამჯერად ჩვენი კვლევის საგანია წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების, მისი ხატ-სახის ინტერპრეტაციის კვალი მართლმადიდებლურ სამყაროში, კერძოდ, საერო ლიტურატურის თხზულებებში.

წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების ტრადიციული გააზრება გამოსჭევივის თეიმურაზ მეორის პოემიდან „გაბაასება დღისა და ღამისა“, რომლის ერთ-ერთ თავში „წმინდა პასქა“ მოთხრობილია მაცხოვრის აღდგომის შესახებ და მთელი ეს ეპიზოდი ასახული; ავტორი მაცხოვრის საფლავთან მისულ მენელსაცხებლედ დედათა შორის საგანგებოდ გამოყოფს წმ. მარიამ მაგდალინელსა და სხვა მარიამს:

რომელიცა განთენდება, ერთშაბათად დაღამდების,
 მაგდანელი თვით მარიამ მოვა, გზას არ დავარდების,
 და სხვა იგი მარიამცა სანახავად მზად იქნების,

ძვრაცა იყო, ანგელოსი ღვთისა ზეცით

გარდმოხდების...

(თეიმურაზ მეორე, 1976: 314).

ტექსტზე დაკვირვების შედეგად ნათლად ჩანს ის ტრადიციული ხედვა, რაც ევანგელური სწავლებიდან მომდინარეობს და რაც წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახეს წარმოაჩენს, როგორც მაცხოვრის საფლავზე მისული პირველი ქალისა, ხოლო პირველობა რას ნიშნავს, სრულიად ნათელია.

ამავე თვალსაზრისით საინტერესო აღმოჩნდა აკაკი წერეთლის პოეზია, რომელიც ბიბლიურ-ევანგელური სახის-მეტყველებითა და პერსონალიათა წარმოსახვით საოცრად მდიდარია. სამეცნიერო ლიტერატურაში არაერთგზისაა აღნიშნული, რომ აკაკი წერეთლის შემოქმედებაში ქრისტიანული მოტივები და მათი განსახიფთება, როგორც პირდაპირი, ისე შეფარული, სიმბოლურ-ალეგორიული სახითაა გამოვლენილი. წმ. მარიამ მაგდალინელთან და მენელსაცხებლე დედებთან დაკავშირებულ თემატიკას აკაკი წერეთლის პოეზიაში მხოლოდ ორი ლექსი ეძღვნება. მათი განხილვა ჩვენი საკვლევადიებო საკითხის შესახებ პოეტის შეხედულებებსა და დამოკიდებულებას გამოკვეთს და წარმოაჩენს.

ლექსში „ქრისტე აღდგა!“, რომელიც 1894 წელსაა დაწერილი, აკაკი წერეთელი იესოს საფლავზე ნელსაცხებლებით მისულ დედათა შესახებ სახარებისეულ თხრობას მხატვრულად გარდათქვამს და ამ თხრობის არც ერთ დეტალს უყურადღებოდ არ ტოვებს. პოეტის წარმოსახვა სრულიად აცოცხლებს სახარებისეული თხრობის ამ უმნიშვნელოვანეს ეპიზოდს, მენელსაცხებლე დედათა – წმ. მარიამ მაგდალინელის, წმ. მარიამ იაკობისა და წმ. სალომეს – მიერ უფლის საფლავის ძიებას, აკლდამიდან გადაგორებული ლოდის დანახვით აღძრულ მათს შეკრთომასა და გაკვირვებას, უფლის ცხედრის ვერხილვას და მარჯვნივ მდგომი სპეტაკი სამოსით შემოსილი, „ნათლით მოსხივცისკარე“ ჭაბუკის ხილვას, მისგან დედების მიმართ ნათქვამ ნუგეშის სიტყვებსა და უფლის აღდგომის ხარებას. აქვე წარმოჩნდება მენელსაცხებლე ქალთა უდიდესი სიხარული და მათგან ქვეყნისათვის იესოს აღდგომის ხარება. ლექსს მთლიანად დავიმოწმებთ:

მარიამ იაკობისი,
 მარიამ მაგდალინელი
 და მასთან ერთად სალომე,
 ქრისტეს საფლავის მძებნელი,
 მოსულან ნელსაცხებლითა,
 რათა სცხონ გვაშა დიდებულს,
 მაგრამ შემკრთალან, რომ ხედვენ
 დიდ ლოდსა გარდაგორვებულს.
 მკედარი არსად ჰსჩანს!.. და მარჯვნივ
 ჭაბუკი ვინმე მდგომარე,
 სპეტაკი შესამოსლითა,
 ნათლითა მოსხივცისკარე,
 მათ ეუბნება: „რად შეჰკრთით?
 ანგელოზი ვარ მე მცველი,
 აწ გიხაროდენ: ზე აღგა
 იესო ნაზარეველი!“
 მენელსაცხებლეთ აეესოთ
 სიხარულითა მყის გული
 და მიახარეს ქვეყანას:
 „აღდგაო მკედრეთით ჯვარცმული!“
 „აღდგა, ვინც სისხლი დასთხია
 ახალი რჯულის დერიტადო!“
 ცა და ქვეყანაც პასუხად
 იძახის ჭეშმარიტადო!“ (წერეთელი, 2011: 268).

ლექსის უკანასკნელი სტროფიც მენელსაცხებლე ქალ-
 თა ქვეყნიერებისათვის ნამცნევი უდიდესი სიხარულისა და
 აღტაცების სიტყვებს ახმოვანებს, რომ მკედრეთით აღდგა
 ჯვარცმული, რომელმაც სისხლი „ახალი რჯულის დერი-
 ტად“ დასთხია. მენელსაცხებლე ქალთა სიხარულს პოეტის
 ხმით მთელი სამყარო შეესიტყვება –

ცა და ქვეყანაც პასუხად
 იძახის ჭეშმარიტადო!“ (წერეთელი, 2011: 268).

როგორც ლექსის შინაარსიდან ჩანს, აკაკი წერეთელი
 სავსებით მიჰყვება წმ. მარიამ მაგდალინელისა და მენელსაც-
 ხებლე დედათა შესახებ სახარებისეულ თხრობას, ანუ მათ
 შესახებ არსებულ მართლმადიდებლური ეკლესიის ტრადიცი-
 ულ წარმოდგენას. აქ მხოლოდ მენელსაცხებლე დედათა უფ-

ლის მოწაფეებთან მისვლა და ხარება არაა ხსენებული. პოეტმა, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ეს ფაქტი ქვეყნიერებისათვის უფლის აღდგომის ხარებით განასახოვნა, რომელიც, თავის მხრივ, იესოს მოწაფეთა ხარებასაც ითავსებს.

უადრესად მნიშვნელოვანია წმ. მარიამ მაგდალინელის განსახოვნება აკაკი წერეთლის მეორე ლექსში „ქრისტე აღსდგა“, რომლის სათაურიც მხოლოდ ერთი მცირეოდენი ნიუანსით განსხვავდება ზემოთ განხილული ლექსისაგან და რომელიც 1899 წლითაა დათარიღებული. ლექსის სათაურთან არის მინაწერი: „ჩემს სათაყვანოს“. ლექსის დასაწყისში პოეტი სულისშემძვრელი სიტყვებით მიმართავს უფალს, რომელიც მისი „სულისდგმა“ და „ტკბილი გულისთქმაა“, ყველაზე სანუკვარი და უძვირფასესი. აკაკისათვის, დროსიერცუული გააზრებით, იესო ყველგან და ყოველთვის სულის მანათობელია; პოეტის ბედსა და უბედობაში, ტანჯვასა თუ სიხარულში ერთადერთი „შემკვრელ-გამხსნელია“ (საეარაუდოდ, „შემკვრელი“ – ტანჯვაში, „გამხსნელი“ – სიხარულში). უფლისადმი მიმართვა გრძელდება და ლექსის მომდევნო სტროფში ქრისტიანობის უმთავრესი დოგმა – იესოს ორბუნებოვნება („ცით მოვლენილო, ქვეყნად შობილო“), ცისა და ქვეყნის მედიუმის მისია („ცისა და ქვეყნის შუა კავშირო“) – წარმოინდება. ამავდროულად, ტრადიციულ ეპითეტებთან ერთად („ჩამგონებელი“, „უკიდ-უძირო“), უფალი „ზეამგზნებლად“ და „ქნარ-საზეესუროდ“ იწოდება. საფიქრებელია, რომ პოეტი ამგვარ ეპითეტებს შემოქმედებასთან, პოეტურ შთაგონებასთან დაკავშირებით მოიხმობს.

აკაკის მხატვრულ წარმოსახვაში უფლის ჯვარცმის სურათი ცოცხლდება – გოლგოთაზე აღმართული ჯვარი და მასზე „განრთხმული“ „უგუნურების მსხვერპლი“, რომელიც „სიკვდილისა სიკვდილითა დამთრგუნველია“. სწორედ ამ ეპიზოდში წმ. მარიამ მაგდალინელის „სიწმინდით მოსხივცისკარე“ სახე წარმოინდება, რომელიც მორწმუნეთა შორის მდგარი მწარედ ტირის. აკაკი მის ცრემლებს „ცოდვილთა მსხვერპლად“ სახაეს და წმ. მარიამ მაგდალინელის სულში აღძრულ უმტკივნეულეს განცდებს საოცარი განსახოვნებით წარმოაჩენს – „ქრისტეს სამსჭვალით თვით გამსჭვალულო“ (წერეთელი, 2011: 382). მარიამის შინაგან სამყაროში დატრი-

აღებულ უმძაფრეს გრძნობათა ამგვარი წარმოსახვის სათავე, ვფიქრობთ, სახარების თხრობიდან მომდინარეობს და უფლის საფლავზე გულმდუღრად მტირალი წმ. მარიამ მაგდალინელის სახეს მიემართება: „ხოლო მარიამ დგა გარეშე საფლავსა მას თანა და ტიროდა. და ვითარ ტიროდა, შთაჰხედა საფლავსა მას“ (იოან. 20, 11); „და ჰრქუეს მას ანგელოზთა მათ: დედაკაცო, რაჲსა სტირ?“ (იოანე, 20, 12); „ჰრქუა მას იესო: დედაკაცო, რაჲსა სტირ?“ (იოანე, 20, 15).

აკაკის მარიამისადმი მიმართვა გრძელდება და პოეტი მენელსაცხებლუ დედის გრძნობათა თანაგანმცდელად გვევლინება:

ყოველი წვეთი შენი ცრემლების
ციურ მანანად გულს მეწვეთება
და სასოებით სარწმუნოება
მეც მიდიდდება... მიორკეცდება

(წერეთელი, 2011: 382).

მოხმობილი სტროფიდან საცნაური ხდება, რომ აკაკი თავის მხატვრულ წარმოსახვაში, რომელიც რეალობაშიც ჭეშმარიტებად აღიქმება, წმ. მარიამ მაგდალინელის თანამდგომია, მისი თანამოზარე და თანამოზიარეა. მარიამის განცდათა სიწრფელე პოეტში რწმენის სიმყარეს, რწმენის „გაორკეცებას“ და პიროვნულ კათარზისს იწვევს.

აკაკი წერეთელი წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახის ჩვენებას მოციქულთა სწორის გამორჩეულობით წარმართავს, რადგან სახარებისეულ თხრობას მიჰყვება და მაცხოვრის აღდგომის მახარებლად სახავს მენელსაცხებლუ დედას, რომელმაც პირველმა თავისი სიტყვებით – „ქრისტე აღსდგა“, ქვეყნიერება, მთა და ბარი გრგვინვით შექძრა:

მენელსაცხებლუ დედათა შორის
შენეე გიყურებ მახარობელად,
და „ქრისტე აღსდგა“ შენი პირველი
გრგვინვით გაისმის მთათა და ველად.

პოეტი, თავის მხრივ, პასუხს აძლევს, ამოწმებს წმ. მარიამ მაგდალინელის ნახარებ სიტყვას; „ჭეშმარიტად“ – ამბობს აკაკი და სწამს „მკვდრეთით აღდგომა ჭეშმარიტების!“ (წერეთელი, 2011: 383), მიუხედავად იმისა, რომ ცხოვრებაში „სიმართლის წყარო“ მუდამ გამჭვირვალე არაა და იმღვრევა

ხოლმე. მთავარია, რომ პოეტის რწმენით იგი „არ შრტების!“. აქვე შემოდის აკაკის ეპოქის ეროვნული სატიკვარი და მომავლის ოპტიმისტური ხედვა – ზეციური მადლით ქვეყნის ხსნის და „ტანჯული სიმართლის“ მკედრეთით აღდგენის რწმენა. და ამგვარი რწმენით ნასულღგმულები პოეტი მარიამ მაგდალინელს საოცნებო აღდგომის წინამორბედად სახაეს:

მრწამს! და შენც მწამხარ წინამორბედად
იმ აღდგომისაც, რომ ეელი მეცა!

(წერეთელი, 2011: 383).

აკაკის მიერ წმ. მარიამ მაგდალინელის „ახალი“ აღდგომის (ამქვეყნად ჭეშმარიტების აღდგომის) წინამორბედად დასახვა პოეტისეული სახექმნალობაა, რომლის მსგავსი ჩვენს ხელთ არსებულ წყაროებსა და შემოქმედთა მხატვრულ ნააზრევში არ შეგვხვედრია. მთელი ლექსი უფლისა და წმ. მარიამ მაგდალინელისადმი აკაკის მიმართვას წარმოადგენს და უკანასკნელი სტროფიც მარიამისადმი მიძღვნილი სიტყვებით სრულდება. პოეტი მენელსაცხებლუ დედისადმი თავის დამოკიდებულებას და პირად ცხოვრებაში წმ. მარიამ მაგდალინელის მნიშვნელობას კიდევ ერთხელ გააცხადებს:

ყველგან, ყოველთვის, ჭირში და ღხინში
რადგან შენა ხარ ჩემი გულისთქმა,
წმინდა ამბორმა შეგვისისხლხორცოს
ახალი რჯული და ძველი აღთქმა!

(წერეთელი, 2011: 383).

მოხმობილი სტროფიდან წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების როლი, მისი სისხლხორცეული განცდა და პოეტის მიწიერ ყოფაში მის მუდმივ თანამდევ სულად მოხმობა საცნაურდება. ამგვარი სიტყვებით აკაკი ლექსის დასაწყისში უფალს მიმართავს და, ბოლოს, ეს სიტყვები წმ. მარიამ მაგდალინელს უკავშირდება, ვითარცა უფლის მიწიერი ყოფის უმნიშვნელოვანესი მოვლენების მუდმივ თანმსლებს, მის ყველაზე მტკიცე და შეურყევ მორწმუნეს, ჯვარცმის შემდგომ მის პირველ მხილველსა და მისი აღდგომის მახარობელს.

ლექსის ბოლო ორი ტაეპი პოეტისა და წმ. მარიამ მაგდალინელის სულიერ თანაყოფნას, მათს ტკივილსა და სიხარულში ერთსულოვნებას წარმოაჩენს. აკაკის სწამს, რომ მათი სიყვარულით აღვსილი უფლის წმინდა ამბორი, რომე-

ლიც იუდას „არაწმინდა“ ამბორის ანტითეზად აღიქმება, ბიბლიური აზროვნების წესის, ბიბლიური ცნობიერების, ძველი და ახალი აღთქმის შინაგანად რწმენად ქცევის, „შესის-ხლხორცების“ საფუძველი გახდება.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ აკაკი მიძევება წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების შესახებ არსებულ მართლმადიდებლურ კანონიკას და მკაცრად იცავს ტრადიციულ შეხედულებას. ამასთანავე, პოეტი წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნებას ახალი სახის-მეტყველებით წარმოაჩენს.

წმ. მარიამ მაგდალინელის თემა და ხატ-სახე „ვერცხლის საუკუნის“ შემოქმედთა განსაკუთრებულ ინტერესს აღძრავს და მათ ნააზრევში საკმაოდ მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს. რუსეთში, რომელიც მართლმადიდებლური ქვეყანაა, XVIII საუკუნემდე წმ. მარიამ მაგდალინელის მხოლოდ კანონიკური მართლმადიდებლური ფერწერული გამოსახულებები არსებობდა ფრესკებისა და ხატების სახით; ხატებზე იგი წითელი სამოსითაა მოსილი, რომელსაც ხელთ უპყრია ჭურჭელი ნელსაცხებლით ან წითელი კვერცხი. რუსულ ხელოვნებაში საუკუნეთა მანძილზე ჩამოყალიბებული წმინდანის სახე დასავლეთის ტრადიციების გავლენით თანდათან შეიცვალა; „ვერცხლის საუკუნის“ ლიტურატურაში უკვე შეინიშნება ცვლილებები და წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის ინტერპრეტირების ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო თვალსაზრისი დომინირებს – დასავლური და აღმოსავლური.

დასავლური ტრადიციის გავლენა შეინიშნება ალექსანდრე ბლოკის ლექსში „ბროლის ნისლიდან“ (*Из хрустального тумана* – 1909), ციკლიდან „საშინელი სამყარო“. ლექსში ავტორის სასოწარკვეთილება, უნდობლობა და სიკედილის წყურვილია გამოხატული. მთავარი გმირი ვნებიანი მაცდუნებელი წმ. მარიამ მაგდალინელია, რომელიც ლირიკულ გმირს რესტორნის ხმაურიან გარემოში, ბოშების მუსიკის ფონზე ევლინება. სწორედ აქ ჩნდება წმ. მარიამის სახეში ვნების ცეცხლთან დაკავშირებული გააზრებები – თვალთა მზერით სიერცის მწველი – ცისფრით დასაზღვრა, უდაბნოდან გამოქროლილი ქარი და მოგიზგიზე კოცონი:

Входит ветер, входит дева
В глубь исчерченных зеркал.
Взор во взор — и жгуче-синий
Обозначился простор.
Магдалина! Магдалина!
Веет ветер из пустыни,
Раздувающий костёр (ბლოკი).

ლირიკული გმირი წმ. მარიამ მაგდალინელს სთხოვს, რომ ყველა ტანჯვის, ქებისა და გინების, ყველა „გველური ღიმილის“, ყველა პატიების გამომხატველი მოძრაობის გადასატრელად მისი ცხოვრება, მისი სასმისის მსგავსად, დაამსხვრიოს. დამოწმებულ ტაეკებში პოეტის სულიერი ტკივილი, შინაგანი დრამატიზმი წარმონდება და ხსნის გზად მას სრული ნეტარებით სიკედილისაკენ ლტოლვა ესახება. ა. ბლოკის მიერ დანახულ და განცდილ, ჭეშმარიტად საშინელ, სამყაროში მენელსაცხებლე წმ. მარიამ მაგდალინელი არამონანულ ქალად გარდაისახება და ლირიკული გმირი ამ უღამაზეს ქალს მის სარეცელზე ვნების ცეცხლსა და ნეტარებაში სიკედილს სთხოვს:

Чтоб на ложе долгой ночи
Не хватило страстных сил!
Чтоб в пустынном вопле скрипок
Перепуганные очи
Смертный сумрак погасил (ბლოკი).

ამრიგად, ა. ბლოკის მოხმობილ ლექსში წმ. მარიამ მაგდალინელი ვნების ცოდვის, ხორციელი უინისა და ნეტარების, მწველ სურვილთა დამბადებელ და, იმავდროულად, ამ სურვილთა მიმნიჭებელ ქალადაა გააზრებული, რაც მართლმადიდებლური ცნობიერებისა და წარმოდგენისთვის სრულიად მიუღებელია.

წმ. მარიამ მაგდალინელის სახე მეტად საინტერესოდაა წარმოჩენილი ანა ახმატოვას შემოქმედებაშიც, რადგან მის ლექსებში იკვეთება მენელსაცხებლე დედის როგორც დასავლური, ისე აღმოსავლური ინტერპრეტაცია, კერძოდ, ა. ახმატოვას მხატვრულ ნააზრევში წმ. მარიამი ატარებს როგორც მოციქულთა სწორის სახეს, რომელიც მუდამ მზადაა ქრისტესა და ხალხის მსახურებისთვის, ასევე „შეშლილი“

ცოდვილისასაც. ლექსში „სადაა. მაღალო, შენი პატარა ბოშა“ („Где, высокая, твой цыганенок“ – 1914) წმ. მარიამ მაგდალინელი ზეციური სამყაროს გამომხატველია და სამოთხის მკვიდრადაა დასახული, რომელიც მთავარი გმირის შეილს, პატარა ბოშას, თავისთან წაიყვანს:

Доля матери — светлая пытка,
Я достойна ее не была.

В белый рай растворилась калитка,

Магдалина сыночка взяла (ახმატოვა, 1990: 99-100).

ერთი წლის შემდეგ, 1915 წელს, ა. ახმატოვა მაგდალინელს ახალ ლექსს უძღვნის, ესაა „იწვიან შენი ხელისგულები“ („Горят твои ладони“), რომელშიც სასიყვარულო ცდუნების თემას მთავარი ადგილი ეთმობა. ანა ახმატოვას ამ ლექსში ქალსა და მამაკაცს შორის გამართული დიალოგი ვნებასთან ერთად ერთგვარ სინანულს ითავსებს, სინანულს იმისას, რომ ტრფობის მწველი განცდები აღდგომის ეამს ხდება და ამ ნათელ, წმინდა დღეებში ცოდვის, ცდუნების დღე იჭრება. ოპოზიციურ წყვილად წარმოდგენილი მამაკაცის მწველი ხელისგულები და ქალის ხელთა სიფერმკრთაღე, აგრეთვე, „ეშმაკის მახე“ და „უწმინდური დარდი“ ამაზე მეტყველებს. სწორედ ცდუნებასთან დაკავშირებით შექმნილ ლექსში მამაკაცთან მიმართებით წმინდა ანტონის სახე ჩნდება, ქალთან კი – წმ. მარიამ მაგდალინელის, კონკრეტულად, „შეშლილი მაგდალინელებისა“:

Горят твои ладони,

В ушах пасхальный звон,

Ты как святой Антоний,

Виденьем искушен.

Зачем во дни святые

Ворвался день один,

Как волосы густые

Безумных Магдалин (ახმატოვა, 1990: 52).

როგორც ითქვა, აქ წმ. მარიამ მაგდალინელთან ერთად მოხსენიებულია ცნობილი ადრექრისტიანული მოღვაწე – წმ. ანტონ დიდი, რომელიც უდაბნოში განმარტოვდა და შვიდ მომაკედინებულ ცოდვას სძლია. ლექსში წმ. ანტონ დიდი და წმ. მარიამ მაგდალინელი არქეტიპებს წარმოადგენენ ქალისა და მამაკაცისათვის, რომელთაც სასიყვარულო გახელების დათრგუნვის ძალა არ შესწევთ. საგულისხმოა წმ. ანტონ დიდისა და წმ. მარიამ მაგდალინელის ერთიან კონტექსტში მოაზრება, რადგან წმ. ანტონმა შვიდ მომაკედინებულ ცოდვას სძლია, ხოლო წმ. მარიამ მაგდალინელისაგან შვიდი ეშმაკი თვით უფალმა განასხა.

ამრიგად, ა. ახმატოვას აღნიშნულ ლექსში წმ. მარიამ მაგდალინელი სასიყვარულო ვნებისა და გახელების, სიშმაგოსა და ცდუნების სახეს უკაეშირდება. შეიძლება მეტიც ითქვას, რომ პოეტის მიერ განსოგადებული „მაგდალინელობა“ კათოლიკური ცნობიერების გამოძახილის ფონზეა წარმოდგენილი.

მრავალი წლის შემდგომ ა. ახმატოვას შემოქმედებაში წმ. მარიამ მაგდალინელის სახე კიდევ ერთხელ წარმოჩნდა პოემაში „რეკვიემი“, რომლის დაწერის მოტივი საბჭოთა პერიოდის რუსეთში, უფრო სწორად, მაშინდელ საბჭოთა კავშირში, მიმდინარე ხანგრძლივი რეპრესიები იყო, რასაც პოეტი ქალი თავადაც იზიარებდა და განიცდიდა. თვით ეს თხზულება ერთბაშად არ დაწერილა, წლების განმავლობაში იქმნებოდა, როგორც კომენტატორები მიუთითებენ, იგი იწერებოდა 1934-1940 წლებსა და 60-იანი წლების დასაწყისში, 1962 წლამდე, ვიდრე პოეტი ნაწარმოებს დასაბუჯდად გადასცემდა ჟურნალს „Новый Мир“. ამ დროისათვის დაინტერესებული მკითხველი პოემას უკვე იცნობდა (ახმატოვა, 1990: 403-404). პოემაში ცენტრალური ადგილი ეთმობა დედის სახეს, რომელიც უკანონოდ დაპატიმრებულ შვილს გლოვობს. მისი პირადი ტრაგედია მთელი ქვეყნის ტრაგედიადაა აღქმული და განცდილი. სწორედ ამ გარემოების გათ-

ვალისწინებით ანა ახმატოვა იხსენებს უფლის ჯვარცმასზე მგლოვიარე მარიამს, იესოს დედისადმი მიმართულ სიტყვებს, წმ. მარიამ მაგდალინელისა და იოანე მახარებლის უნუგეშო მწუხარებას, რაც სავსებით მიჰყვება სახარებისეულ თხრობას, რომელიც წმ. მარიამ მაგდალინელის მხნეობისა და უშიშრობის, უდიდესი სიყვარულისა და ერთგულების ცხადყოფაა. „რექვიემში“ წმ. მარიამ მაგდალინელის სახე დაცლილია კათოლიკურში გავრცელებული ყოველგვარი ინტერპრეტაციისგან და კანონიკურ ხასიათს ატარებს. საინტერესოა, რომ „რექვიემის“ იმ ლექსს, რომელსაც „ჯვარცმა“ ჰქვია, ეპიგრაფად უძღვის ძლისპირის სიტყვები: „ნუ მტირ მე, დედაო“ («Не рыдай Мене, Мати, во гробе зрящи»), ხოლო ორი სტროფისაგან შედგენილ ლექსს კი სხვადასხვა თარიღი უზის. დავიმოწმებთ ამ სტროფებს:

Хор ангелов великий час восславил,
И небеса расплавились в огне.
Отцу сказал: «Почто Меня оставил!»
А Матери: «О, не рыдай Мене...»

1938

Магдалина билась и рыдала,
Ученик любимый каменел,
А туда, где молча Мать стояла,
Так никто взглянуть и не посмел.

1940

ანა ახმატოვას მიერ წარმოსახული ჯვარცმის სცენა თანმიმდევრულად მიჰყვება სახარების მონათხრობს, რომელშიც მამა ღმერთისადმი ძე ღმერთის მიმართვა, მაცხოვრის მიერ ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლისადმი მიმართული სიტყვები ჯვარცმის ტრაგიკულობასა და სიდიადეს ერთდროულად აჩვენებენ, ხოლო წმ. მარიამ მაგდალინელისა და მაცხოვრის საყვარელი მოწაფის, ე. ი. წმ. იოანე ღვთისმეტყველის სახეები, აგრეთვე, ჯვარცმის შემყურე ხალხის განცდე-

ბი ნათლად მიუთითებენ, თუ როგორ აღიქმებოდა და უნდა აღიქმებოდეს ჯვარცმის მისტერია. წინ განხილულ ლექსებში წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახე სრულიად განსხვავებულია „რეკვიემისეული“ გააზრებისაგან, რაც, ვფიქრობთ, იმას უნდა მიუთითებდეს, რომ ავტორმა ამ პოემაში ჯვარცმის მისტერია განაზოგადა და უსამართლოდ დასჯილი თავისი თანამედროვე ადამიანების მიმართ თანაგრძნობა იშვიათი ამალღებული განცლით გამოხატა. ეს ბოლო სტროფის ბოლო ტაქში შეიგრძნობა.

მოციქულთა სწორის, წმ. მარიამ მაგდალინელის ამგვარივე კანონიკური სახეა წარმოდგენილი სერგეი ესენინის შემოქმედებაში, კერძოდ, ლექსებში – „მთვარის მაქმანში ფეხაკრეფით...“ („В лунном кружеве украдкой“ – 1915) და „მეწამულ ელვარებაში დაისი შუშხუნა და ქაფიანია...“ („В багровом зареве закат шипуч и пенен...“ – 1916). უნდა აღინიშნოს, რომ წმინდანის სახის დასავლურ ინტერპრეტაციებს „ვერცხლის საუკუნის“ შემოქმედთა შორის მხოლოდ ს. ესენინი არ მიაყვება. ლექსში მიწიერი და ზეციური სამყაროს მიმართება იკვეთება, რომელთა შემაერთებელი, დამაკავშირებელი წმ. მარიამ მაგდალინელია. თავდაპირველად ამ ორი სამყაროს პარმონიული სურათია დახატული, რაც ბუნების სურათთან ერთად წმ. მარიამ მაგდალინელის ღიმილში აისახება, ზეციური სიცოცხლე ასხივოსნებს მიწიერს:

В лунном кружеве украдкой

Ловит призраки долина.

На божнице за лампадкой

Улыбнулась Магдалина (ესენინი).

დრამატიზმი მძაფრდება ლექსის მომდევნო სტროფში, როდესაც ბოროტება, ურჩება და სიუხეშე არღვევს აღნიშნულ პარმონიას და შავი ფერი იჭრება, ადამიანებთან სიკვდილი და მწუხარება ისადგურებს. წმ. მარიამ მაგდალინე-

ლი ტირის ყველა დაღუპული სულისათვის, რომელთა შუ
წევნა მხოლოდ ღოცვითაა შესაძლებელი:

Смерть в потемках точит бриту...
Вон уж плачет Магдалина.
Помяни мою молитву
Тот, кто ходит по долинам (ესენინი).

ს. ესენინის ლექსი „მეწამულ ელვარებაში დაისი შუშ-
ხუნა და ქაფიანია...“, ეძღვნება ნიკოლოზ II-ის ქალიშვი-
ლებს, რომლებიც თავიანთი სურვილით მოწყალების დებად
ლაზარეთში მუშაობდნენ. აღნიშნული მსახურების გამო პო-
ეტი მათ, ვითარცა თანამშობის, თანაგანცდის, მოწყალების,
მოყვასის სიყვარულის მატარებლებს, წმ. მარიამ მაგდალი-
ნელს ადარებს და უკავშირებს. ამას მოწმობს ლექსის ერთი
პასაჟი, რომელშიც კუროთხვისა და წყალობის მისაღებად
მეფის ასულთა უფლისადმი გაწვდილ ხელებზეა საუბარი.
მსგავსი სცენა იხილვებოდა დიდი მთავრის ასულის, ელი-
ზავეტა თევდორეს ასულის მიერ დაარსებული წმ. მართასა
და მარიამის სახელობის მონასტრის ერთ-ერთ ფრესკაზე (მ.
ნესტეროვის მიერ შესრულებულ ფრესკაზე), რომელზეც
მკედრებით აღმდგარი მაცხოვრისა და წმ. მარიამ მაგდალი-
ნელის შეხვედრა იყო გამოსახული. აქ უფლის ერთგული
წმ. მარიამ მაგდალინელის ხელები უფლისკენაა გაწვდილი.
ფიქრობენ, რომ ს. ესენინმა ეს პასაჟი (და საერთოდ ლექსი)
ამ ადგილის ხილვით მიღებული შთაბეჭდილების შედეგად
შექმნა. ლექსი გამოირჩევა იმითაც, რომ ს. ესენინის მიერ აქ
ერთგვარად წინასწარგანჭვრეტილია სამეფო ოჯახის ტრაგე-
დია, კონკრეტულად, მეფის ასულთა მომავალი ხვედრი. პოე-
ტი ლექსის უკანასკნელ ტაეპებში წმ. მარიამ მაგდალინელს
მიმართავს თხოვნით, რომ მეფის ასულებისა და ყველა ტან-
ჯული ადამიანისათვის ილოცოს:

Всё ближе тянет их рукой неодолимой
Туда, где скорбь кладёт печать на лбу.
О, помолись, святая Магдалина,
За их судьбу (ესენინი).

წმ. მარიამ მაგდალინელის, ვითარცა უფლის ჯვარცმი-
სა და აღდგომის მხილველის, სახეს ერთგვარად მიემართება

სამეფო ოჯახის ბედი – სიკვდილით დასჯა, წამება და მრავალი წლის შემდგომ მათი წმინდანებად შერაცხვა-აღდგომა. ს. ესენინის პოეტურ წარმოსახვაში წმ. მარიამ მაგდალინელი არა მარტო სახარების მნიშვნელოვან ეპიზოდთა მონაწილე და თვითმხილველია, არამედ – ჩვენი ცხოვრების მოწმეც. წმ. მარიამ მაგდალინელი ღვთის მსახურებისკენ მავალი ქალის პარადიგმად აღიქმება. ამდენად, ს. ესენინი წმ. მარიამ მაგდალინელის განსახოვნებაში სავსებით იცავს და მიჰყვება მართლმადიდებლურ ტრადიციას.

საკითხის კვლევის, კონკრეტულად კი წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის გასააზრებლად, მეტად საინტერესოა ცნობილი რუსი პოეტი ქალის, მარინა ცვეტაევას, თვალსაზრისი, რომელიც იკითხება მოციქულთა სწორი ქალისადმი მიძღვნილ ციკლში „მაგდალინელი“, რომელიც სამი ლექსისაგან შედგება. აქ ლირიკული სუბიექტი ჩანაცვლებულია და მ. ცვეტაევას მეორე პოეტური „მე“ წმ. მარიამ მაგდალინელია, რომელიც უფალს ჯვარცმის წინ მიმართავს და საკუთარ სულიერ ტკივილზე, გრძნობა-განცდებზე ესაუბრება. პოეტის მიერ წმ. მარიამ მაგდალინელი წარმოდგენილია არა როგორც მორწმუნე, არამედ – მიწიერი და ცოდვილი, ენებიანი და მოტრფიალე.

მ. ცვეტაევას „მაგდალინელის“ ციკლი, როგორც ი. ბროდსკი შენიშნავს, არაა დიალოგი, იგი სამთა საუბარია, ტრიალოგია. შესავალ ნაწილში ავტორი ერთგვარი მაყურებელი-კომენტატორია; ლექსის დასაწყისში ადრესატად ორი პირი მოიაზრება; თავდაპირველად სათქმელი, თითქოს, კონკრეტულ პირს მიემართება და მხოლოდ მესამე სტროფში წმ. მარიამ მაგდალინელის ქრისტესადმი მიმართვა იკითხება. ი. ბროდსკის აზრით, „ეს – უფრო სასიყვარულო ლირიკაა, ვიდრე ევანგელური სიუჟეტის თხრობა“ (ბროდსკი).

ლექსი, როგორც აღინიშნა, სამი ნაწილისაგან შედგება. პირველ ნაწილში წმ. მარიამ მაგდალინელი უფლისადმი თავის დამოკიდებულებას, უზომო სიყვარულს წარმოაჩენს და იმ სულიერ ძერებს აშიშვლებს, უფლის ფეხებზე ზეთის ცხებისას რომ ეუფლება. აქ უფლის ათი მცნება „ათი კოცონის სიმხურვალედ“ განიცდება, „უცხო სისხლი“ უფლისა – ყველაზე სასურველ და ამავედროულად – ყველაზე „უც-

ხოდ“. უფლისკენ მთელი არსებით მიმსწრაფი წმ. მარიამ მაგდალინელი მხსნელს ეუბნება, რომ ევანგელურ პერიოდში მის მორწმუნეთა შორის იქნებოდა, დემონურ „ანანქის“ დაფარავდა და ზეთს ყველგან დაასხამდა, ფეხებზე თუ ფეხთქვეშ, ან თუნდაც ქვიშაზე დაღვრიდა:

К тебе б со всеми немощами

Влеклась, стлалась – светла

Мать! – очесами демонскими

Таясь, лила б маслá

И на ноги бы, и под ноги бы,

И вовсе бы так, в пески... (ცვეტაევა, 1988: 240).

აღნიშნულ პასაჟში, როგორც ჩანს, წმ. მარიამ მაგდალინელთან ერთად, ღუეტში, მ. ცვეტაევა მეტყველებს, თავის ოცნებასა და ნატურას ახმიანებს, რომ ის ევანგელურ პერიოდში უცილობლად უფლის მორწმუნეთა შორის იქნებოდა. ამ აზრს აძლიერებს და უფრო მეტად გამოკვეთს სათქმელის მყოფადის ხოლმეობითში (რას ვიზამდი?) გადატანა, რასაც სიმბოლური ფუნქცია აკისრია. მოხმობილ ტაეპთა სხვაგვარი წაკითხვა შეუსაბამობას იწვევს, რადგან ევანგელურ პერიოდში, სახარებათა თხრობით, წმ. მარიამ მაგდალინელი მუდამ უფალთანაა და თავისი ერთგულებითა და სიყვარულით გამოირჩევა. ლექსის ამავე პასაჟში თვალნათლივ ჩანს, რომ მ. ცვეტაევა წმ. მარიამ მაგდალინელს აიგივეებს უსახელო მონანიე ცოდვილთან, რომელმაც სვიმეონ ფარისევლის სახლში ქრისტეს ფეხები ცრემლით დააღტო და თმით „წარხოცა“, შემდეგ კი უფალს ნელსაცხებელი ფეხებზე სცხო (ლუკა, 7, 37-38).

ლექსის მომდევნო ტაეპებში წარმოჩნდება მ. ცვეტაევას წარმოდგენა წმ. მარიამ მაგდალინელის მრუშობის ცოდვასთან თანაზიარობის შესახებ – მარიამი საკუთარ ვნებას, რომელიც ვაჭრებში დააბნია და გაყიდა, მიმართავს, რომ „ნაფურთხმა“, შეგინებულმა იდინოს. მარიამი უფლის ფეხებს ახვევს თავის თმებში, რომლებიც განცხრომისა და ვნების ნერწყვითა და ოფლითაა გაუღენთილი. ახლა იგი უფლის ფეხებს ქსოვილად ეფინება:

Страсть, по купцам распроданная,

Расплевáнная, – теки!

Пеною уст и накипами
Очес и потом всех
Нег... В волоса заматываю

Ноги твои, как в мех (ცვეტაევა, 1988: 240).

აღნიშნული ტაეპები კიდევ ერთხელ ამოწმებს პოეტის თვალსაზრისს წმ. მარიამ მაგდალინელის მრუშობის შესახებ ცოდვასთან დაკავშირებით. ისიც ჩანს, რომ იგი წმ. მარიამ მეგვიპტელის სახეშია აღრეული.

ლექსის მეორე ნაწილში მ. ცვეტაევა სხვაგვარი ფორმით გადმოგვცემს სათქმელს. აქ წმ. მარიამ მაგდალინელი აღარ საუბრობს. უფლის წინაშე მღვარი მარიამი საკუთარ თავს შორიდან უცქერს, ყველაფერს, საკუთარ გრძნობა-განცდებსა და ქმედებებს, თავს უყრის, ერთიან სურათად წარმოიდგენს და ჩვენც წარმოგვადგენინებს: სურნელოვანი ზეთი, რომელიც სამჯერ ძვირად შეიძინა, ვნების ოფლი, ცრემლები და გაშლილი თმები. და ამ ფონზე თიხას (მიწას) კურთხეული მზერით თვალმიბჯენილ უფალს წარმოსახავს, რომელიც მას სახელდებით მიმართავს და ეუბნება, რომ ასე უსასყიდლოდ ნუ იხარჯება:

Масти, плоченные втрое
Стоимости, страсти пот,
Слезы, волосы – сплошное
Иструение, а тот,
В красную сухую глину
Благостный вперяя зрак:
- Магдалина! Магдалина!

Не издаривайся так! (ცვეტაევა, 1988: 240-241).

დამოწმებულ ტაეპებშიც იკვეთება წმ. მარიამ მაგდალინელის ცოდვა-მრუშობასთან წილნაყარობა.

„მაგდალინელის“ ციკლში ყველაზე მნიშვნელოვანი და საყურადღებო, შეიძლება ითქვას, გამაოგნებელი, მესამე ლექსია, რომელიც წმ. მარიამ მაგდალინელისადმი მიმართული ქრისტეს მონოლოგია; გამაოგნებელია იმდენად, რამდენადაც აქ პოეტი ქალი უარს ამბობს როგორც წმ. მარიამ მაგდალინელის, ასევე საკუთარ ხმაზე და უფლის პირით მეტყველებს. აღნიშნული გარემოება მეორე ლექსის ბოლო მონაკვეთიდან იწყება, მესამე ლექსი კი მთლიანად მას ეთმობა.

ლექსის მესამე ნაწილში ლირიკული სუბიექტი კვლავ უფალს ამეტყველებს და მ. ცვეტაევა მიტევების საოცნებო, სასურველ სიტყვებს ასმენინებს წმ. მარიამ მაგდალინელს, რომელზეც ოცნებობს ყველა ცოდვილი. უფალი სიყვარულით აღვსილი ფრაზებით ესაუბრება „ძვირფასს“, რომ მისი ცხოვრების გზების გამო არ დატანჯავს, არ ჰკითხავს, თუ რა ფასად შეიძინა მან ზეთი, რადგან ყველაფერი ახდა; ის იყო შიშველი და მან თმებითა და ცრემლებით შემოსა, „სხეულის ტალღით“ შემოველო. უფალი მარიამს იმისთვისაც ემადლიერება, რომ მისი პირდაპირობა მის მუხლებში ჩავარდნით „სინაზისკენ“ გადახარა. უფალი სთხოვს მარიამს, თმებში „ორმო ამოუთხაროს“ და ტილოს გარეშე გაახვიოს. ლექსი მთავრდება მიმართვით – „მენელსაცხებლევ! რა საჭიროა ზეთი? შენ მე, როგორც ტალღამ, განმბანე“ («Мироносица! К чему мне миро? Ты меня омыла, Как волна»).

ცვეტაევა ზემოაღნიშნული ფრაზებით მხსნელში უფრო მეტად ადამიანურს გამოკვეთს, ვიდრე ღვთაებრივს.

მესამე ლექსი მთლიანად ამოვარდნილია წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების შესახებ სახარებისეული თხრობიდან და, როგორც შენიშნულია, მ. ცვეტაევას ეს ეერსია თუ პირდაპირ ერეტიკულს არა, აპოკრიფულ ხასიათს მაინც ატარებს. „ძვირფასო! – ყველაფერი ხომ ახდა...“ – ეს სიტყვები შესაძლებელია მხოლოდ უფლის გარდამოხსნის, ან ამაღლების შემდეგ თქმულიყო. აღნიშნულის შესახებ ი. ბროდსკი ამბობს, რომ „ის, რაც მაგდალინელის პირით ქრისტეს შესახებაა თქმული ამ ლექსში, არა მხოლოდ ევანგელური თხრობის ჩარჩოებიდან გადის, არამედ – ქრისტიანული დოქტრინიდან, ესაზღვრება ერესს“ (ბროდსკი)¹.

წმ. მარიამ მაგდალინელი, ვითარცა ქალის, მის შეგორძნებათა პოტენციალის, არქეტიპი, მ. ცვეტაევას ეროგვარი

¹ მ. ცვეტაევას, ბ. პასტერნაკისა და რ. რილკეს წმ. მარიამ მაგდალინელისადმი მიძღვნილი ლექსების ურთიერთმიმართებების შესახებ იხ. ი. ბროდსკის მოხსენება, წარმოთქმული 1992 წელს მ. ცვეტაევას 100 წლისთავისადმი მიძღვნილ კონფერენციაზე (<http://ec-dejavu.net/m-2/Magdalene.html>), მასაჩუსეტსის შტატში (აშშ), ქ. ამჟერსტში.

ნიდაბია, მეტაფორული მასალა, თვითგამოხატვის საშუალებაა. ლექსის ამ ნაწილში ყველაზე მეტად ცხოვრების სიმძიმით განატანჯი მ. ცვეტაევას ოცნება ცნაურდება; წმ. მარიამ მაგდალინელისადმი ნათქვამ უფლის სიტყვებში პოეტი ქალი მხსნელისგან, ერთგვარად, პატიებას გამოითხოვს, ცოდვების მიტევებას ელის და თითქოს დარწმუნებულია კიდევ, რომ უფალი აპატიებს შეცდომებს, ტკბილი სიტყვით განკურნავს მონანიეს, რადგან იესო მას გულით უყვარს და ეს სიყვარული უსაზღვროა. მ. ცვეტაევას აწმყოშივე სურს ყოველივე ამის მოსმენა და პოეტურ წარმოსახვაში გვიმხელს თავის ოცნებას, თუნდ მიუწვდომელს. ლექსში მ. ცვეტაევას ცხოვრების მძიმე გზა და პიროვნული ტრაგიზმი იხილვება, ერთგვარი სინანული, წმ. მარიამ მაგდალინელის პირით წარმოთქმული აღსარება და ადამიანთათვის ერთობ გასაგები, სასურველი მიტევების იმედი ისმის.

მოგვიანებით წმ. მარიამ მაგდალინელს ცნობილმა რუსმა პოეტმა, ბორის პასტერნაკმაც, მიუძღვნა ლექსი იმავე სახელწოდებით „მაგდალინელი“. იგი ჩართულია რომანში „ექიმი უივაგო“. ამთავითვე შევნიშნავთ, რომ აქაც ლირიკული სუბიექტი ჩანაცვლებულია და პოეტის მეორე პოეტური „მე“ მოციქულთა სწორი მარიამია, შესაბამისად, მისი სიტყვით ცნაურდება პოეტის სათქმელიც, რაც თავისთავად საინტერესოა, რადგან ქალური საწყისი მამაკაცშია ხორცშესხმული. თუ მ. ცვეტაევასთან აღწერილია ის, რაც უკვე იყო, ახლა, ბ. პასტერნაკთან – ის, რაც უნდა მოხდეს.

ლექსის პირველივე ტაეპებიდან იკვეთება ბ. პასტერნაკის შეხედულება წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნებაზე, კერძოდ, მისი ხორციელი ვნების, მრუშობის სიმძიმე. აღნიშნული, როგორც არაერთგზის ითქვა, XX ს-ის 70-იან წლებამდე (1969 წელს შეიცვალა დამოკიდებულება მის მიმართ) კათოლიკური ეკლესიის წარმოდგენას მიჰყვება. აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ლექსი დაწერილია 1949 წელს. მიუხედავად ამისა, ეს ფაქტი არ გამოდგება პოეტის შეხედულების „გასამართლებლად“, ვინაიდან მართლმადიდებლური სამყარო წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნებაში ამგვარ ცოდვას არასდროს მოიაზრებდა.

ლექსში „მაგდალინელი“ მარიამი გვესაუბრება საკუთარი სულიერი მდგომარეობის, სულიერი ტანჯვის შესახებ, რომელიც წარსულში ჩადენილი მისი მრუშობის შედეგია, რის გამოც მასთან ღამის დადგომისთანავე დემონი მიდის. მის გულს გარყენილების მოგონებები „წოვენ“. ბ. პასტერნაკი უკვე უფლის ერთგულ მიმდევარ წმ. მარიამ მაგდალინელს აღსარების სახით პირდაპირ ათქმევინებს ამ ცოდვით დაცემის შესახებ, კერძოდ, როდესაც ის, „შეშლილი შტერი“ მამაკაცთა ოცნებების მონა იყო, მისი თავშესაფარი კი – ქუჩა:

Чуть ночь, мой демон тут как тут,

За прошлое моя расплата.

Придут и сердце мне сосут

Воспоминания разврата,

Когда, раба мужских причуд,

Была я душой бесноватой

И улицей был мой приют (პასტერნაკი, 1988: 126)².

ლექსში კიდევ ერთხელ წარმონიშნება წმ. მარიამ მაგდალინელის მრუშობის ცოდვა, რაც პასტერნაკის შეხედულებას კიდევ ერთხელ ამოწმებს. უფლის ჯვარცმამდე რამდენიმე წუთით ადრე წარმოთქმული მისი სიტყვები, სანამ სამარისებური სიჩუმე დაისადგურებს, წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნულ განცდებს გვიმხელს, რომ იგი პირთამდე აღესილ თავის ცხოვრებას ალებასტრის ჭურჭელივით უფლის წინაშე ამსხერვეს. წმ. მარიამ მაგდალინელი ფიქრში მიმართავს მოძღვარსა და მხსნელს, რა ბედი ეწეოდა, სადიქნებოდა, მარადისობა რომ არ „დალოდებოდა“ ისე, როგორც თავის ხელობაში (იგულისხმება მრუშობა) მისგანვე შეტყუებულ, მახეში გაბმულ, მიმსვლელს:

О, где бы я теперь была,

Учитель мой и мой Спаситель,

Когда б ночами у стола

Меня бы вечность не ждала,

Как новый, в сети ремесла

Мной завлеченный посетитель

(პასტერნაკი, 1988: 126).

² ბ. პასტერნაკის ეს ლექსები თარგმნა ბათუ დანელიამ.

ლექსის მეორე ნაწილში ჩნდება პასაჟი, რომელიც სახარების ერთი ეპიზოდის ანალოგიურია, კერძოდ, ჯვარცმის თანადამსწრე წმ. მარიამ მაგდალინელი მიმართავს უფალს, რომ დღესასწაულის წინ ადამიანები ემზადებიან და ასუფთავებენ სახლს. ის კი განმარტოებით ამ ფუსფუსისგან მის უწმინდეს ტერფებს ზეთით ბანს; წმ. მარიამ მაგდალინელი ჩივის, რომ ცრემლები ხედვას უშლიან, გაშლილი თმები კი თვალებზე ლიბრივით ეკერის, იესოს სანდლებს ხელის ცეკვებით ვერ პოულობს და უფლის ფეხებს თავის კალთაზე იბჯენს, ცრემლით ალტობს:

...Обмываю миром из ведерка
Я стопы пречистые твои...
Ноги я твои в подол уперла,
Их слезами облила, Исус,
Ниткой бус их обмотала с горла,
В волосы зарыла, как в бурнус

(პასტერნაკი, 1988: 126-127).

აღნიშნული პასაჟი, როგორც ვხედავთ, სავსებით იმეორებს სახარების იმ ეპიზოდს, როდესაც უსახელო მონანიე ცოდვილმა სვიმეონ ფარისევლის სახლში ქრისტეს ფეხები ცრემლით დააალტო და თმით „წარხოცა“, შემდეგ კი უფალს ნელსაცხებელი ფეხებზე სცხო (ლუკ. 7, 37-38).

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შესაძლებელია ითქვას, რომ ბ. პასტერნაკის ლექსში „მაგდალინელი“ წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნება (ქრისტეს ერთგულ მსახურებამდე) გაიგივებულია მრუშ ქალთან. ლექსის წაკითხვა, ჩვენი აზრით, აკონკრეტებს აღნიშნულ სათქმელს და პასტერნაკისეული წმ. მარიამ მაგდალინელი სვიმეონ ფარისევლის სახლში მისულ უსახელო მონანიე ცოდვილთან იგივედება. ამ ვარაუდის გამოთქმის საფუძველს, ჩვენი აზრით, პასტერნაკისეულ წარმოსახვაში წმ. მარიამ მაგდალინელის ქმედებათა აღწერა იძლევა, კერძოდ, ალებასტრის მიტანილი ნელსაცხებელი, უფლის ფერხთა ცრემლით დალტობა, შემდგომ მათი თმით წარხოცვა და ამბორი; და ბოლოს, უფლისათვის ნელსაცხებლის ცხება (სვიმეონ კეთროვნის სახლში, ბეთანიაში, მისული ერთი უსახელო ქალი უფალს მხოლოდ ნელსაცხებელს ასხამს თავზე, ხოლო ღა-

ზარეს და, მარიამი, უფალს ნელსაცხებელს ფეხებზე სცხებს და თმით უწმენდს. უფლის ფერხთა ცრემლით დაღ-ტობა და ამბორი ამ ეპიზოდებში მოხმობილი არაა).

კიდევ ერთი ნიუანსის შესახებ – ლექსში მარიამი ამბობს, რომ თავის პირთამდე სავსე ცხოვრებას უფლის წინაშე ალებასტრის ჭურჭელივით ამსხვრევს:

Я жизнь свою, дойдя до края,

Как алавастровый сосуд,

Перед тобою разбиваю ... (პასტერნაკი, 1988: 126).

ეს პასაჟი, ჩვენი აზრით, სვიმეონ კეთროვნის სახლში მი-სული ერთი უსახელო ქალის ქმედებასთან რემინისცირდება – „მოვიდა დედაკაცი და აქუნდა ალაბასტრითა ნელსაცხებელი ნარდისა სარწმუნოდასა, მრავალ-სასყიდლისა და შემუსრა ალაბასტრი იგი. და დაასხა თავსა მისსა“ (მარკ. 14, 3-9). მიუხედავად იმისა, ბ. პასტერნაკი, სახარების რომელ ქალს გუ-ლისხმობს წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნებაში, პოეტის შეხედულება მარიამის მრუშების შესახებ კათოლიკური ეკლუ-სიის წარმოდგენას სრულად მიჰყვება.

ლიტერატურათმცოდნეობაში აღნიშნულია, რომ მ. ცვეტაე-ვასა და ბ. პასტერნაკის ერთი და იმავე სახელწოდების ლექსები – „მაგდალინელი“, რ. რილკეს „პიეტის“ (1907) გავლენითაა შექ-მნილი (რილკე). წმ. მარიამ მაგდალინელის ქრისტესადმი მიმარ-თვის ფორმა სწორედ რ. რილკეს ჰქონდა გამოყენებული.

„პიეტაში“ მიმართვის ფორმით წმ. მარიამ მაგდალინე-ლის უფალთან საუბარია წარმოდგენილი, რომელიც ქალის სიყვარულს, სითბოსა და მონატრებას, სინანულსა და მწუხარ-ებას გვიმხელს. რ. რილკე წმ. მარიამ მაგდალინელს მიიჩ-ნევს იმ ქალად, რომელმაც უფალს ფეხებზე ზეთი სცხო, ცრემლით დააღტო და თმით შეამშრალა. ლექსის პირველივე სტროფი სწორედ ამ ეპიზოდს ეხება, კერძოდ, წმ. მარიამ მაგ-დალინელი უფლის ნატერფალის დანახვისას აღნიშნავს, თუ როგორ კარგად ცნობს მათ და იხსენებს, როგორ აღტობდა ცრემლებით უფლის ფეხებს, რომლებიც, ბუჩქებში შეყუჟული ტყის ნადირის მსგავსად, მის თმებში ქათქათებდა.

ლექსის შემდეგი სტროფები წმ. მარიამ მაგდალინელის ეროტიკულ განცდებს, მის სასიყვარულო ლტოლვასა და ტრფიალს ასახავს. წმ. მარიამ მაგდალინელის თქმით, უფ-

ლის ფეხები მანამდე არავის ჰყვარებია და სიყვარულის დამეს მათ პირველად ხედავს, რომ უფალთან მას სარეცელი არ გაუყვია. ჯვარცმული უფლის ნაჭრილობევი ხელების შემყურე წმ. მარიამ მაგდალინელი „სატრფოს“, უფალს, მიმართავს, რომ ეს იარები მისი „ნაკბენი“ არაა, რომ უფალს ყველაფრისა და ყველასათვის გული ფართოდ აქვს გაღებული და მხოლოდ მას არ ძალუძს იქ შესვლა. სიყვარულით აღვსილი მარიამი აგრძელებს მონოლოგს, წუხს, რომ უფალი ძალზე დაიდალა, რომ მხსნელის დადლილი პირი მისი მგლოვიარე ბაგეებისკენ არ ილტვის. ლექსი მთავრდება მარიამის უფლისადმი შეკითხვით, ისინი ერთად თავიანთ დროს როდის მოიპოვებენ, სიკვდილის საათი უკვე რეკს.

ზემოაღნიშნული სტროფები თავისი შინაარსით თვალნათლივ წარმოაჩენენ რ. რილკეს სრულიად განსხვავებულ წარმოდგენას წმ. მარიამ მაგდალინელზე, როგორც მრუშ ქალზე, რომელიც არათუ მორწმუნე და ქრისტეს მიმდევარი ხდება, არამედ ბოლომდე მრუშად რჩება, ჯვარცმის დროსაც კი, და უფალთან სასიყვარულო დიალოგს მართავს. რ. რილკეს მიერ მხატვრულ სიტყვაში გაცხადებული წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის ამგვარი ინტერპრეტაცია, მეტად ეროტიკული ელფერით, სრულიად მიუღებელია არა მხოლოდ მართლმადიდებლური, არამედ კათოლიკური სამყაროსათვისაც.

ყოველივე ზემოგანხილულის შედეგად შეიძლება ითქვას, რომ რუსი პოეტების შემოქმედებაში, უმეტესწილად (ერთეული გამონაკლისის გარდა, კერძოდ, ს. ესენინის ლექსები. უნდა აღინიშნოს, რომ ა. ახმატოვას ორივე, ფაქტობრივად, ურთიერთსაწინააღმდეგო თვალსაზრისი აქვს თავის ლექსებში გამოთქმული), წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის ინტერპრეტაცია არ მიჰყვება მოციქულთა სწორის შესახებ არსებულ მართლმადიდებლური ეკლესიის ტრადიციულ წარმოდგენას; ა. ახმატოვას, ა. ბლოკის, მ. ცვეტაევასა და ბ. პასტერნაკის მხატვრულ ნააზრევში მენელსაცხებლე დედა მრუშ ქალადაა წარმოდგენილი, რომელსაც ვნების ცეცხლი, გიჟური ლტოლვა, ტრფობის უინი და სხვა მსგავსი თვისებები ახასიათებს. ამდენად, მენელსაცხებლე დედის სახის ამგვარი გააზრება კათოლიკური ეკლესიის თავდაპირველ შე-

ხედულებას ეთანხმება და ამ თემაზე შექმნილ ვარიაციებს წარმოადგენს.

წმ. მარიამ მაგდალინელი XX საუკუნის ქართულ ლიტერატურაში. საზოგადოდ, ქართულ ლიტერატურაში, ჩვენ-და გასაკვირად, წმ. მარიამ მაგდალინელს ერთეული ნაწარმოებები ეძღვნება. შეძლებისდაგვარად, მოვიძიეთ და განვიხილეთ საზოგადოებისთვის ცნობილი და ნაკლებად ცნობილი მწერლების აღნიშნულ თემატიკაზე შექმნილი ლექსები. ცალკე კვლევის საგანია, თუ რატომ არ იქცა წმ. მარიამ მაგდალინელის სახე ქართველ შემოქმედთა შთაგონების წყაროდ; სწორედ ამ გარემოების გამო ჩვენთვის ყურადსაღებია ყველა ის მხატვრული ნაწარმოები და გააზრება, რაც მოციქულთა სწორის პიროვნებას უკავშირდება.

ლიტერატურულ ტრადიციებში წმ. მარიამ მაგდალინელი იმთავითვე წმინდანის სახისმეტყველებით შემოდის და მისაბაძად ისახება. გრიგოლ რობაქიძემ გრაფინია გიტა [ბრიგიტა] შტრახვიტცი მისთვის უნევიდან მიწერილ პირად წერილში ახალგაზრდა ქალი წმ. მარიამ მაგდალინელს შეადარა და წმინდანის თვისებებით წარმოაჩინა. დავიმოწმებთ ამონარიდს ამ საკმაოდ ვრცელი წერილიდან: „მე შენს ქალურ არსებას „ქალწულებრივი“ განსაკუთრებული მნიშვნელობით ვუწოდებ. რომლით? გერმანული ენა „die“ See ზღვა – მდებრობითი სქესის, „der“ See ტბა – მამრობითი სქესის. გენიალურია. ქალი ნამდვილად უსაზღვროა, როგორც ზღვა და კაცი ნამდვილად შემოსაზღვრულია, როგორც ტბა. არსებობს კიდევ შემზარავი ქალური „რადაც“. თუ ის ერთხელ ქალში გამომჟღავნდა, იგი პიროვნებიდან უპიროვნო არსებად გადაიქცევა: ბრმა, ქოტურ, ალოგიკურ, უხეშ. აქ შენ ბედნიერი გამონაკლისი ხარ. შენი ის „რადაც“ ქალური შენს პიროვნებას აქცევს უფრო ზეპიროვნებად და არა უპიროვნო არსებად. „ბრმის“ ნაცვლად ხდები „ნათელი“. აქედანაა შენი შეუდარებელი ნათელმხილველობის უნარი. თუ ყველაფერს ამას თავს მოეუყრით, მე ვიტყვოდი: შენი ქალური არსება შეედრება მაგდალინელს: ის წმინდაა, „ქალწულებრივი“ (რობაქიძე, 2012: 686). ეს ამონარიდი მოწმობს, რომ გრიგოლ რობაქიძის თვალთახედვით წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახე არაა აღრეული სახარებისეულ მრუმ

დედაკაცთან, იგი ის მარიამია, რომელიც მაცხოვარს მუდმივად თან ახლდა ამქვეყნიურ ცხოვრებაში, დაესწრო ჯვარცმას, დასაფლავებას, კვირას გამთენიისას, ჯერ კიდევ ბინდისას მივიდა საფლავთან და ცარიელი იხილა იგი, აღდგომის შემდეგ მას პირველს გამოეცხადა მაცხოვარი, ე. ი. ესაა წმ. მარიამ მაგდალინელი.

წმ. მარიამ მაგდალინელის სახე და მისი გადააზრების ცლა წარმოხდება ტიცციან ტაბიძის ნოველაში „ყორანი“, რომელიც გვიამბობს დაღლილი მგზავრის მიერ უდაბნოს ქვიშაში ჩაფლული ცხოვრების წიგნის ფურცლებზე ამოკითხულ გოლგოთის მისტერიის ამბავს: „მოწყენით იდგა გოლგოთას ბედი. ცელქი ნიავე ამ მწუხრ ღამეს არ სისინებდა. ჯვართან დახრილი ცრემლებით რწყავდა ჯვარცმულის გვამს მაგდალინა და ჯვრიდან ჩამონაწვეთი სისხლი, მაგდალინას ცრემლებთან შეერთებული, ნიაღვარივით მიქშუოდა ძირს ჯურღმულებში, რომ მუნ დაემარსა კაცთა სიავე“ (ტაბიძე, 2015: 66).

ტიციანის მხატვრული წარმოსახვა, ერთი მხრივ, სახარებისეულ თხრობას მიჰყვება (უფლის ჯვარცმისას წმ. მარიამ მაგდალინელის მორწმუნეთა შორის მყოფობაზე – „ხოლო დგეს ჯუარსა მას თანა იესოდსსა დედაჲ მისი და დაჲ დედისა მისისაჲ, მარიამ კლეოპასი, და მარიამ მაგდალენელი“, იოან. 19, 25), მეორე მხრივ, ახლებურად გადაიაზრებს წმინდა მამათა სწავლებას ქრისტეს დაღვრილი სისხლის შესახებ (უფლის სისხლმა ადამის ცოდვათაგან გაწმინდა კაცობრიობა). მოხმობილი პასაჟის მიხედვით, იესოს სისხლი, წმ. მარიამ მაგდალინელის ცრემლებთან შერწყმული, ჯურღმულებში ჩაედინება.

ნოველაში ტიცციანს შემოჰყავს ადამიანთა მოდგმის ავი ბედის მდევრის სიმბოლო – ყორანი და მისი ბოროტ სულად შერაცხვის ამბავს გვიყვება – ჯვარცმულ ღმერთთან ღამის წყვდიადში მზესავით მანათობელი თვალების ყორანი მიფრინდა, ლეშად მიიჩნია უფალი და კორტნა დაუწყო. ამაო იყო მაგდალინელის ვედრება. უფალმა ყორანი დაწყევლა, „... და მოსწყდა ჯვარცმულს ყორანი, მაგდალინას მიაფროთხილდა, მის თვალ-წარბთა სიწყვდიადჲ ყორანს გადაედო და შავი გულით ერთიან გაშავდა“ (ტაბიძე, 2015: 66).

მწერალი სწორედ ამ ამბავზე დაყრდნობით გვიხსნის სატრფოს შავი თვალებით დაბნედილი მეგოსნების თქმულს – „ყორნის ფრთას მიაგავს შავი თვალებით“ (ტაბიძე, 2015: 66).

ყოველივე ზემოაღნიშნულის მიხედვით, ტიცციანის წარმოსახვაში, ევანგელური მონათხრობის კვალობაზე, წმ. მარიამ მაგდალინელი უფლის ტანჯვის თანამდგომი, ქრისტეს დიდი რწმენისა და სიყვარულის დამტყვია, მისი ჯვარცმისას დაღვრილ უმანკო სისხლს წმ. მარიამ მაგდალინელის ცრემლები უერთდება და ადამიანთა ცოდვების დასამარხად მზრუნველ ქალად წარმოგვიდგება. მწერლის მხატვრული ნააზრვეი მხოლოდ ორიოდ მცირედი, უმნიშვნელო ნიუანსით განსხვავდება წმ. მარიამ მაგდალინელის შესახებ მართლმადიდებლურ ტრადიციაში დამკვიდრებული წარმოდგენებისგან.

ანა კალანდაძე, ჩვენდა სასიხარულოდ, იმ გამონაკლის ქართველ შემოქმედთა რიცხვს მიეკუთვნება, რომელთა პოეზიაში წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის მხატვრული გადაზრება იძებნება. ლექსი, უპირველესა ყოვლისა, საინტერესოა თავად პოეტისა და პიროვნების გამორჩეულობისა და მნიშვნელოვნების თვალსაზრისით, იმავდროულად იმითაც, რომ წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების შესახებ პოეტი ქალი მეტყველებს.

ყურადღებას იქცევს ანა კალანდაძის ლექსში „ვარსკვლავების შარავანდით...“, რომელსაც ეპიგრაფად მათე მახარებლის სიტყვები უძღვის და რომელიც 1946 წელსაა დაწერილი. ლექსში წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახემ წარმმართველი ადგილი დაიკავა იმ მენელსაცხებლე ქალთა შორის, რომელთაც მაცხოვრის საფლავი ცარიელი ნახეს. მართალია, აქ არაა მაცხოვრისა და წმ. მარიამ მაგდალინელის ადრეულ ურთიერთობაზე საუბარი, მაგრამ მთავარი ისაა, რომ იგი ნახსენებია კვირას გამთენიისას მაცხოვრის საფლავთან მისული მენელსაცხებლე დედების კონტექსტში. მეტიც, სწორედ ისაა უმთავრესი მათ შორის. ლექსში ისეა დახატული მაცხოვრის აღდგომის სურათი, თითქოს მკითხველი ხატს ან ფრესკას უყურებდეს; შუაღამისას სულიწმიდამ სამყაროს მაცხოვრის აღდგომა ამცნო:

იქ დაკრძალეს წამებული ღმერთი ჩვენი,
ქარი ზეთისხილის რტოს რომ მიმოარწევს,

ქვა დაადეს (რადღაც უნდა მოძღვარს მცველი),
 დიდი ღოღი, – ეშმაკიცა ვეღარ აწევს...
 შუადამით სულიწმიდამ ხმა-ყო ციდან:
 – ადექ, ყრმარ, მოგიწოდებ სულიწმიდა! –
 ჩამოფრინდა ანგელოსი ფრთათა რხევით,
 გადააგდო ღოღი იგი თეთრი ხელით..
 და შეშინდნენ და შეძრწუნდნენ მცველნი, რადგან
 ქრისტე აღსდგა!
 შიშს მიეცნენ დაუცხრომელს,
 რა იხილეს იგი ცხოველ...
 მთაზე, სადაც ბზა არი და ფიჭვი ზოგან
 და წამების ჯვარი ცამდე ატანილი,
 „ერთშაბათსა... მირბიოდეს ორნი ზეცად“, –
 მიჰყვებოდა ქალი ერთი მაგდალენელს.
 რა იხილეს, გადაეგდოთ ღოღი ესე,
 მუხლმოყრილთა პირჯვრის წყრით დაიკვნესეს
 და დაღადყვეს გაოგნებულთ დიდის ხმითა:
 – მაცხოვარი აღდგა ვითარ? –
 ქალთა ძლიერ გაიკვირვეს,
 როს იმ ღოღზე ჩამომჯდარმა ყრმამან ვინმე
 თქვა მოსილმან სპეტაკითა სამოსლითა:
 – ქრისტე აღდგა!
 შრიალებენ, ჩურჩული აქეთ ზეთისხილთა,
 აწი ვიდას დააძინებს ნანა მათი?
 ანგელოსი დაეთხოვა მიწის შვილთა,
 შორს გაფრინდა ვარსკვლავების შარავანდით

(კალანდაძე, 2004: 136-137).

ეს ლექსი მოწმობს, რომ ანა კალანდაძეს წმ. მარიამ მაგდალინელის ტრადიციული სახე აქვს წარმოდგენილი.

ანა კალანდაძის უსათაურო ლექსის ეპიგრაფიდან – „მინაწერი ტიცვიანის სურათზე „მონანიე მარიამ მაგდალინელი“ – იმთავითვე ცხადი ხდება, თუ ვინაა მხატვრული სიტყვის ადრესატი. საინტერესო და ყურადსაღებია მენელსაცხებლე დედის ანა კალანდაძისეული შეხედულება-წარმოდგენა, რომელ თვალსაზრისს მიჰყვება იგი და რა კუთხითაა დანახულ-აღქმული. ლექსის ლირიკული გმირი წმ. მარიამ მაგდალინელია, თუმცა, ჩვენი აზრით, მას პოეტის ხმა უერ-

თდება და, ამდენად, მოციქულთა სწორი ანა კალანდაძის მეორე პოეტურ „მეს“ წარმოადგენს. უნდა ითქვას, რომ აქ ერთობ ჭირს მათი ხმების გამორჩევა-განცალკევება და სათქმელიც ერთხმიანადაა „ამუსიკებული“. ლექსი მთლიანად მარიამის უფლისადმი მიმართვას, მხსნელისადმი თხოვნა-ვედრებას წარმოადგენს და, იმავდროულად, ღირიკული გმირის პიროვნული განცდების ჩვენებას ისახავს მიზნად.

„ნათელ სხივად“ განცდილ უფალს წმ. მარიამ მაგდალინელი თავისი ეტლის, ზოდიაქოს, სავანეში დამკვიდრებას შესთხოვს, რათა სულის სიმშვიდე მოიპოვოს და აგრერიგად მოძალებული, სულის შემბოჭავი წუხილისაგან გათავისუფლდეს. სულიერი ჰარმონიის მოპოვება-დამკვიდრების შემდგომ წმ. მარიამ მაგდალინელი იესოს მისკენ მიმავალი იღუმალების გზის ჩვენებას ევედრება:

სხივო ნათელო, დექ ჩემსა ეტლსა
და სულსა ჩემსა წუხილი შეხსენ...
იღუმალების გზა დიდებული
მომეცი ისევ, გამიხსენ შენკენ...
ო, სული ჩემი შენ გეძებს ყველგან,
შენ გეძებს ყველგან მუდამ, ნიადაგ...
შეატორტმანებს ცარიელ ნავეს
ნიავედაკრული ტიბერიადა...
სიქემის ზღაპრულ თოვლიან მთებზე,
თუ იორდანეს დიდებულ ნაპირთ,
თუ ეზდრელონის ღურჯ ხეობაში,
სუყველგან შენი ხმა მესმის, რაბი!
ნუ დამსჯი, ო, ნუ, ეჭვის აჩრდილი
ჩემს გულში ისევ სავანეს პოვებს:
ვით ამა ნაძვთა ღიბანისათა,
ჩემს სულსაც თვისი სიმშვიდე მოეც...
სხივო ნათელო, დექ ჩემსა ეტლსა...

(კალანდაძე, 1976: 84)

ლექსის პირველსავე ტაქტში ნახსენები „ეტლი“, სავარაუდოდ, იმის მანიშნებელია, რომ წმ. მარიამის სიმშვიდე-დაკარგულ, აფორიაქებულ სულში, ძველი რწმენა-წარმოდგენის, ჩვეულების მარცვალია შენახული, რომელიც ძველი ყოფისკენ მიბრუნების საწინდარია და ახლისკენ სწრაფვის

შემაფერხებელ-დამაბრკოლებელი. ამას მოწმობს ისიც, რომ წმ. მარიამ მაგდალინელი უფალს სთხოვს, ერთხელ უკვე ნაბოძები ხსნის გზის კვლავ ჩვენებას. როგორც აღნიშნული ტაეპებიდან ჩანს, მან, „ტროფობის მთაზე“ შემდგარმა, მოპოვებული, „დიდებული“ საველი დაკარგა. ლექსის მომღვეწო ტაეპები ამავე აზრს აგრძელებს – წმ. მარიამ მაგდალინელის სული უფალს ყველგან დაეძებს, ერთხელ უკვე მონასმენი მისი ხმა ყველგან ჩაესმის, ტიბერიადის (გალილეის) ზღვა იქნება ეს, სიქემის მთები, იორდანეს ნაპირები თუ ეზდრელონის ხეობა. „სულ ყველგან შენი ხმა მესმის, რაბი!“ – ამბობს წმ. მარიამი და ეს სიყვარულით აღსავსე და მშობლიურად ტკბილი მიმართვა გვახსენებს იოანეს სახარების ერთ ეპიზოდს, კერძოდ, როდესაც უფლის საფლავზე მისულმა მენელსაცხებლემ დედამ იხილა უფალი – „ჰრქუა მას იესო: მარიამ! მიიხილა მან გარე და ჰრქუა ებრაელებრ: რაბბუნი, რომელსა ჰრქუან მოძღუარ, და მირბიოდა შემთხუევად მისა“ (იოანე, 20, 16).

ლექსის შემდგომი ტაეპები გვამცნობს, რომ უფალთან მყოფი წმ. მარიამ მაგდალინელი მას „გაექცა“, მისი გზისგან განდრკა, ცოდვამ იმძლავრა და მისი სული შეიძრა, ნებელობა დასუსტდა, ურყევი რწმენა შეირყა. წმ. მარიამის სიტყვებიდან ირკვევა, რომ ყველაზე მეტად ის იესოს თვალებს „გაექცა“, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ მენელსაცხებლემ დედას თავისი ცოდვილიანობის გამო უჭირს მოძღვრის ყოვლისმხედველ თვალებთან თვალის გასწორება – „მე ვავექცი შენს თვალებს უფრო...“.

და უდიდეს სიხარულს, უფალთან მყოფობის სიხარულს მისმა გულმა კარი აღარ გაუღო. შემდგომი ტაეპი მეტად საინტერესო და ერთობ უცნაურ აზრს წარმოაჩენს, კერძოდ, წმ. მარიამ მაგდალინელის თქმით, უფალთან თანაყოფნის სიხარული „მხოლოდ მიწაზე სუფევს...“. ამგვარი თვალთახედვა მხოლოდ ნაკლებმორწმუნე ადამიანს შეიძლება ჰქონდეს, არათუ წმ. მარიამ მაგდალინელს, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ მიუხედავად დიდი სინანულისა, წმ. მარიამი კვლავაც არაა მყარი რწმენაში, რაც, თავის მხრივ, იმის მანიშნებელია, რომ ჯერ კიდევ არაა მზად მისი სული უფალთან კვლავ მისაახლებლად. საკუთარი შეცდომების

შეგრძნება წმ. მარიამ მაგდალინელის არსებაში დიდ ტკივილს იწვევს და მის მხურვალე ვედრებაში მუდარა ისმის:

„ნუ დამსჯი, ო, ნუ, ეჭვის აჩრდილი

ჩემს გულში ისევ საგანეს პოეზებს“ (კალანდაძე, 1976: 84)

სინანულით აღსავსე ამ სიტყვებში კვლავაც სულიერ მერყეობაზეა საუბარი, იმ შიშზე, „ეჭვის აჩრდილის“ დამკვიდრებას რომ ახლავს თან, ადამიანს გულსა და გონებას რომ აუძღვრევს და ჭეშმარიტი გზიდან გადააცდენს, მოყვასის ნდობასა და სიყვარულს დააეიწყებს. ამგვარი სულიერი მდგომარეობა, ყველასა და ყველაფრის მიმართ დაეჭვება მას თავად გასტანჯავს.

აღნიშნულ ტაქებში სახარებისეული წმ. მარიამ მაგდალინელისთვის, და, საზოგადოდ, ქრისტიანისათვის) არასახასიათო, სხვა, ერთობ უჩვეულო აზრიც იკვეთება, კერძოდ, მარიამი უფლისაგან დასჯას ელის და მის არიდებას ითხოვს. ქრისტიანთა ღმერთი კი არავის სჯის, მას უყვარს ადამიანი თავისი სისუსტეებითა და ნაკლოვანებებით და სიცოცხლის ბოლო წუთებამდე მონანიე ცოდვილის გულის კართან მდგომი სიყვარულით მიუტყეებს. უფალი არ სჯის „ხატად და მსგაესად თვსა“ შექმნილს, ის მხოლოდ გამოცდას უწყობს მოკვდავთ საკუთარი სულიერი ძალების, შესაძლებლობების შესაფასებლად, სულის გასაკაჟებლად, ნებელობის გამოსაწრთობად და ყოველივე ეს სიყვარულით და ადამიანის სიყვარულისთვის, მისი კეთილდღეობისთვის ხდება. ამდენად, წმ. მარიამ მაგდალინელის ზემომოხმობილი სიტყვები ცოდვანაზიარევი სულისათვის სიყვარულის წილ უფლის რისხვისა და სასჯელის მოლოდინის შესახებ, რაც პიროვნების გაორებას იწვევს, არაქრისტიანულ შეხედულებას მიჰყვება.

ლექსის ბოლო ტაქებში კვლავაც წმ. მარიამის ვედრება მოისმის და იგი უფლისაგან, ღიბანის ნაძვების დარად, სულის სიმშვიდის მოპოვებას, დარღვეული ჰარმონიის აღდგენას, რწმენის განმტკიცებას ელის. როგორც ლექსის განხილვიდან ჩანს, ა. კალანდაძის მიერ წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის გააზრება სცილდება კანონიკურს – ქრისტეს ერთგული მიმდევარი და მორწმუნე წმ. მარიამ მაგდალინელი კვლავ ცოდვილი ხდება. აქვე უნდა ითქვას, რომ მიუხე-

დავად ცოდვილიანობისა, ა. კალანდაძე წმ. მარიამ მაგდალინელს მრუშ ქალთან არ აიგივებს; ლექსში აღნიშნულთან დაკავშირებით ერთი სიტყვაც, ერთი შეფარული თქმა, ან ერთი აქცენტიც კი არაა. ამდენად, ა. კალანდაძის მხატვრულ ნააზრევში წმ. მარიამ მაგდალინელის სახე სახარების თხრობას ეყრდნობა მხოლოდ მისი ცოდვილიანობის აღნიშვნაში, მოციქულთა სწორის სულიერი ძვრები, მისი შეხედულებები განსხვავდება ქრისტიანული სწავლებისაგან.

ჩვენი აზრით, წმ. მარიამ მაგდალინელის ამგვარ გააზრებას ა. კალანდაძის პიროვნული გრძნობა-განცდები, სულიერი წიაღსვლები განაპირობებენ და, ამდენად, მენელსაცხებლუ დედის სახეში, ვითარცა ღირიკული სუბიექტის მონაცვლეში, უფრო მეტად ადამიანური ფაქტორი მძლავრობს, ჩვეული ყოფით დაღლილი, ყოველდღიური ცოდვებით დამძიმებული პოეტი ქალის ჩივილი, სინანული, ვედრება და სასოება ხშიანდება. სწორედ ამაზე უნდა მეტყველებდეს წმ. მარიამ მაგდალინელის უფლისაგან გაქცევის აღნიშვნა, ცოდვისკენ მიდრეკა, უფლის სასჯელის შიში, უფლთან თანაყოფნის სიხარულის მხოლოდ ამქვეყნიურად დასახვა. ამდენად, წმ. მარიამ მაგდალინელი ერთგვარი ნიდაბი-მეტაფორაა ა. კალანდაძის პოეტური „მეს“ შემნიღბაე-დამფარავი და, იმავდროულად, წარმომაჩენელ-დამამკვიდრებელი.

ძალზე საინტერესოა, როგორაა გააზრებული წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნება თანამედროვე ქართველი პოეტების ნააზრევში. ამთავითვე უნდა შევნიშნოთ, რომ აღნიშნულ თემატიკაზე შექმნილი ნაწარმოებები, კერძოდ, წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნებაზე ნათქვამი მხატვრული სიტყვა, ქართულ მწერლობაში, და არა მხოლოდ XXI ს-ისა, ძალზე ცოტაა, შეიძლება ითქვას, ერთეული. მათს რიცხვს განეკუთვნება დავით კიკვაძის ლექსი „მარიამ მაგდალინელს“. ლექსის პირველივე სიტყვა „ცდუნება“, რომელიც პოეტის, ღირიკული გმირის, შინაგან განწყობას მიემართება, ჩვენი აზრით, შემთხვევით არაა მოხმობილი და იგი წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის, ვითარცა მრუში ქალის, არასწორ წარმოდგენას უკავშირდება, ლექსის მომღვენო ტაეპებიც ამას ცხადყოფენ. პოეტისათვის „საშინელი“ ღამე მომძლავრებული ცდუნებების შედეგად დგება, იმ ცდუნებე-

ბისა, რომლებიც სიკეთეს მახვილივით „კვეთენ“, აძაბუნებენ. ლირიკული გმირის ამგვარი სულიერი ტკივილის ფონზე მკითხველისათვის მოულოდნელობად აღიქმება წმ. მარიამ მაგდალინელის მიერ პოეტის „თოვლის სითეთრით“ შესუდრა, რასაც მისთვის სისპეტაკის და სიმშვიდის განცდა მოაქვს, ერთგვარ საღებუნად ედება მის აფორიაქებულ სულს:

ცდუნება კვეთავს სიკეთეს
და ღამე დგას საშინელი,
მომახვევს თოვლის სითეთრეს
მარიამ მაგდალინელი (კიკვაძე).

ლირიკული გმირის მიერ წმ. მარიამ მაგდალინელის სახებასთან „თოვლის სითეთრის“ დაკავშირება, ჩვენი აზრით, იესოს მიერ მარიამისთვის ცოდვების მიტვეებასა და შემდგომში მისი პიროვნების სულიერ კათარზისს, უფლის ერთგულ მიმდევრად მყოფობასა და მოციქულთა სწორის პატივამდე ამადლებას გულისხმობს. მართალია, დავით კიკვაძე მარიამის მრუშების ცოდვას არ ასახელებს, მაგრამ სიტყვა „ცდუნება“ და სტროფის შინაარსი, ვფიქრობთ, სწორედ ამაზე მიგვანიშნებს. აღნიშნულ ვარაუდს, ჩვენი აზრით, ცხადყოფს ლექსის მომდევნო სტროფიც:

მგელივით ვეძებ საშოვარს
და დაუძუნძულეებ ტყუველად,
ვემუდარები მაცხოვარს
ცოდვათა მოსატევებლად (კიკვაძე).

ლირიკული სუბიექტის მიერ საკუთარი თავის „საშოვარზე“ ტყუველად გაჭრილი მგლის სახით წარმოდგენა ქუჩა-ქუჩა, შუკა-შუკა „საშოვარზე“ გასული მეძავი ქალების რემინისცენციას იწვევს. მაცხოვრისადმი ცოდვათა მისატევებლად პოეტის აღვლენილი ლოცვა-ვედრება, ვფიქრობთ, ამგვარ „საშოვარზე“ გასვლას მიემართება.

ლექსის მომდევნო სტროფებში თვითმკვლელობამდე მისული ლირიკული სუბიექტის „გაკვეთილი“ სიკეთის განმრთელებისკენ სწრაფვა წარმოჩნდება, რაც უდიდესი ტკივილის, „სისხლისფერი შხეფების“ და „ჩაფურფელის“ გზით მიიღწევა. ტანჯვაგაველილი პოეტი თავის ფიზიკურ და სულიერ მდგომარეობას „გაძვალტყავებულ ენძელად“ მოიაზრებს, რომელსაც კეპლუბი თავს ევლებიან. ამგვარ სახექმნადობაში ის აზრი იგულის-

ხმება, რომ დამდაბლებული, გაძრცვილი და ნატანჯი მაინც მშვენიერია, ამგვარ დამცრობაში სილამაზეა დანახული. სულიერი კათარზისის მაუწყებელია ლორიკული გმირის სიმაღლისაკენ სწრაფვა, „მაღლა-მაღლა“ სვლა და სინას მთის მოლოცვა; შუაღამით მოულოდნელად მოვარის გამონათება კი ის ნათლის სხივია, რომელიც მის სიკეთეს, ზნეკეთილობის შემობრუნებას ამოწმებს.

ლექსის დასასრულს პოეტი იხსენებს წარსულის ამ მძიმე, თვითმკვლევობამდე მისვლის დღეს და აწმყოში იმედოვანი გულით, დამშვიდებული სულით ყოფნას კვლავ წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატებას უმაღლის:

ახლა ვიხსენებ იმ ერთ დღეს,
როცა ვიყავი თვითმკვლელი.
დღეს გულზე მისვამს იმედებს
მარიამ მაგდალინელი (კიკვაძე).

დ. კიკვაძისათვის წმ. მარიამ მაგდალინელის სახის იმედთან მიმართება, სავარაუდოდ, იესოს მიერ ცოდვილი ქალისათვის მიტევებულ ცოდვებს უკავშირდება, რომელსაც მენელსაცხებლე დედის სულიერი ზეადსვლა და თვალუწვდენელ სიმაღლეებთან ზიარება მოჰყვება.

ამდენად, დ. კიკვაძე ლექსში წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნებას, ჩვენი აზრით, ცოდვანაზიარეგ, კონკრეტულად, სხეულებრივი ცდუნების ცოდვით შეპყრობილ ქალად წარმოსახავს, რომელიც სინანულის გზით და უფლისაგან ცოდვათა მიტევებით, ახალი ცხოვრების წესით მზერას მარადისობას უსწორებს. მაგრამ ფაქტია, რომ პოეტს წმ. მარიამ მაგდალინელის სახე მცდარად, დასაველური ტრადიციის კვალობაზე აქვს გააზრებული და მას ცოდვილ, მრუშ დედაკაცად მიიჩნევს. ამიტომ ამ ლექსში გამოხატული თვალსაზრისი ღირებულებათა გადაფასების ნიმუშად გვესახება.

ჩვენმა დაკვირვებებმა წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატსახის გასააზრებლად, რაც ორ სტატიაში გვაქვს წარმოდგენილი, შემდეგ დასკვნებამდე მიგვიყვანა:

1. წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების მიმართ მართლმადიდებლურ და კათოლიკურ ეკლესიებში დიდი ხნის მანძილზე სხვადასხვაგვარი დამოკიდებულება არსებობდა, კერძოდ, მართლმადიდებლობა მას ყოველთვის მოციქულთა

სწორ წმინდა მენელსაცხებლე დედად აღიარებდა და აღიარებს; კათოლიკური სამყარო 1969 წლამდე მას მრუშ, მონანიე დედაკაცად მიიჩნევდა.

2. ევანგელური მონათხრობით, წმ. მარიამ მაგდალინელი უფალმა განკურნა შვიდი ეშმაკისგან (ლ. 8, 2; მრ. 16, 9). ამის შემდგომ მარიამი ყველგან თან ახლდა მაცხოვარს (მრ. 15, 40; ლ. 8, 3), ქრისტესთან ერთად გაიარა გოლგოთის გზა და ჯვარცმაც საკუთარი თვალთ იხილა (მ. 27, 56 და სხვ.); ქრისტეს დაფლვასაც ესწრებოდა (მ. 27, 61 და სხვ.) და ჯვარცმიდან მესამე დღეს, ქრისტეს ბრწყინვალე აღდგომის დღეს მის აკლდამასთან ნელსაცხებლებითა და საკმეველით მივიდა (მ. 28, 1; მრ. 16, 1-8). მან პირველმა იხილა აღმდგარი მაცხოვარი, პირველმა ირწმუნა და პირველმა აუწყა ქრისტეს მოწაფეებს მაცხოვრის სასწაულებრივი აღდგომა (ი. 20, 11-18).

3. კათოლიკური ეკლესიის ტრადიციით, მას დიდი ხნის მანძილზე აიგივებდნენ უსახელო მონანიე ცოდვილთან, რომელმაც სვიმეონ ფარისეულის სახლში ქრისტეს ფეხები ცრემლით დააღტო და თმით „წარხოცა“, შემდეგ კი ნელსაცხებელი სცხო ფეხებზე (ლ. 7, 37-38), ასევე – ერთ უსახელო ქალთან, რომელმაც იესოს თავზე ნელსაცხებელი დაასხა სვიმეონ კეთროვნის სახლში, ბეთანიაში (მ. 26, 6-7, მ. 14, 3-9), და მარიამთან, ლაზარესა და მართას დასთან (ი. 12, 1-8). ამას ერთვოდა მრავალი ლეგენდაც. მოგვიანებით, მაგდალინელის ცხოვრებას დაემატა ზოგიერთი სიუჟეტი მონანიე ცოდვილის – მარიამ მეგვიპტელის (V ს.) – ცხოვრებიდან, რამაც მაგდალინელის მეძვე ქალად წარმოდგენას კიდევ უფრო მეტად გაუმყარა საფუძველი. ვფიქრობთ, რომ მარიამ მაგდალინელის სახის სწორი ინტერპრეტაცია მოითხოვს მეტი ყურადღების მიქცევას წყაროებისათვის, რომლებიც საკმაოდ მოიძებნება ქართულ და უცხო ენებზე.

4. ევანგელურ თხრობაში იესოს მირონცხების ეპიზოდში მონაწილე სხვადასხვა ქალის (ლუკას მიხედვით, ცოდვილი ქალი, იოანეს მიხედვით – მარიამი ბეთანიიდან) გაიგივება მაგდალინელთან საბოლოოდ რომის პაპის, წმ. გრიგოლ დიდის, „შემოდგომის ქადაგებაში“ აისახა 591 წელს, ხოლო სახარებებში მარიამ მაგდალინელისა და მარიამ ბეთანიელის აღუნიშნავი ცოდვა განიმარტა როგორც მრუშება,

პროსტიტუცია. მისი ამგვარი ინტერპრეტაცია აღორძინების ხანისა და მომდევნო პერიოდის მხატვრობაშიც დამკვიდრდა.

5. კათოლიკურმა ეკლესიამ XX ს-ში სცადა, გაესწორებინა აღნიშნული შეცდომა და 1969 წლის რეფორმის შემდეგ Novus Ordo-ს კალენდარში წმ. მარიამ მაგდალინელი უკვე აღარაა წარმოდგენილი „მონანიედ“. მიუხედავად ამისა, ხალხის ცნობიერებაში საუკუნეთა მანძილზე ჩამოყალიბებული ტრადიციული შეხედულება (მაგდალინელი – მონანიე მრუში ქალი), რომელიც ხელოვნების მრავალი ნაწარმოების ზეგავლენითაც იყო განმტკიცებული, ძირითადად, უცვლელი დარჩა. ოქსფორდის ლექსიკონშიც კი სიტყვა „მაგდალინას“ „მონანიე მრუშის“ შინაარსი აქვს. კათოლიკური ეკლესიის მიერ წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების შებღალული სახელი გაერცვლდა მართლმადიდებლურ სამყაროში, მაგ., პოეზიაში – მ. ცვეტაევა, ბ. პასტერნაკი, და სასულიეროთა შორის. ქართულ ცნობიერებაშიც, უმეტესწილად, წმ. მარიამ მაგდალინელი მეძავე ქალადაა მიჩნეული. დღესაც კი ქართული მართლმადიდებლური ეკლესიის ამბიონიდან ზოგიერთი მოძღვრის ქადაგებებში ხშირად წმ. მარიამ მაგდალინელი მოიხსენიება მრუშ ქალად, რომელსაც მიეტევა მძიმე ცოდვები. „წმინდანთა ცხოვრების“ III ტომშიც (თბ., 2001) წმ. მარიამ მაგდალინელის ცოდვათა შორის მრუშებაა აღნიშნული და ზოგჯერ ინტერნეტ სივრცის ქართულ საიტებზეც მაგდალინელის სახელთან მრუშება იხსენიება. ჩვენს გაკვირვებას იწვევს კათოლიკეთა მიერ დაშვებული და დამკვიდრებული ზემოაღნიშნული შეცდომის ჩვენს სინამდვილეში გაერცვლება, რადგან საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია და ქართული ქრისტიანული კულტურა ამ საკითხში ოდითგანვე მიჰყვება კათოლიკე (საყოველთაო) ეკლესიის წეს-კანონებსა და ტრადიციებს, რასაც მოწმობს ქართულ ორიგინალურ და ნათარგმნ ეგზეგეტიკურ თხზულებებში, ქადაგებებსა და საგალობლებში მარიამ მაგდალინელის სახელის ევანგელური მონათხრობის მიხედვით წარმოდგენა-განსახოვნება, რაც, კათოლიკეთა შეხედულების საპირისპიროდ, სრულიად დაცლილია ამორალობისაგან და მაგდალინელის პიროვნება სახარების არც ერთ სხვა ქალთან არაა გაიგივებული. უწინარეს ყოვლისა, დავიმოწმეთ

წმ. იოანე ოქროპირის მათესა და იოანეს სახარებების თარგმანებები, რომლებშიც განმარტებულია, თუ ვინაა წმ. მარიამ მაგდალინელი; ასევე, წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახე, წმიდა მენელსაცხებლე დედათა შორის, წარმოჩენილია იოანე მინჩის, კვირიკე-კურდანაის საგალობლებში, იოანე ბოლნელის, ანტონ ჭყონდიდელის ქადაგებებში, სულხან-საბა ორბელიანის „სამოთხის კარსა“ და ქადაგებებში.

6. წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახე გაცოცხლებულია საერო მწერლობაში, კერძოდ, ჩვენ დაედასტურეთ ამ ხატ-სახის ტრადიციული გააზრება თეიმურაზ მეორის პოემაში „გაბაასება დღისა და ღამისა“, აკაკი წერეთლის ლექსებში. XX საუკუნის ლიტერატურაში კი განსხვავებული, ურთიერთგამომრიცხავი შეხედულებები გამოვლინდა: შემოქმედთა ნაწილმა იგი ტრადიციულად, მოციქულთა სწორად აღიქვა, ხოლო ნაწილმა კათოლიკური ტრადიცია გაიზიარა და მრუშ, მონანიე დედაკაცად მიიჩნია.

7. უნდა აღინიშნოს, რომ არამართლმადიდებლური ცნობიერების მქონე მეცნიერთა საკმაოდ დიდმა ნაწილმა ობიექტურად შეაფასა და წმ. მარიამ მაგდალინელის შესახებ აღნიშნა, რომ იგი არაა მონანიე მრუში დედაკაცი. ამ ფაქტს კათოლიკურ სამყაროში ჯერ კიდევ XVI საუკუნის დამდეგს მიაქცია ყურადღება ჟაკ ლეფევრ დ'ეტაპლმა, მაგრამ მხოლოდ მეოცე საუკუნეში დაიწყო წმ. მარიამ მაგდალინელის ოფიციალურად ხსენება, როგორც მაცხოვრის მოწაფისა, საუკუნეების წინ დამკვიდრებული ტრადიციული მცდარი შეხედულებისაგან განსხვავებით. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ 1969 წლის რეფორმის შედეგად წმინდანის შესახებ VI საუკუნიდან მცდარად დამკვიდრებულ თვალსაზრისს ოფიციალურად აღარც კათოლიკური სამყარო იზიარებს, მაინც გაჭირდა სიმართლის აღიარება და წმ. მარიამ მაგდალინელის იმგვარ წმინდანად დასახვა, რომელიც არასოდეს ყოფილა მონანიე მრუში დედაკაცი, რაც XX საუკუნისა და XXI საუკუნის დამდეგის მართლმადიდებელი ქვეყნების ლიტერატურულ ტენდენციებში გამოძვლავნდა.

დამოწმებული წყაროები და ლიტერატურა:

- ახალი აღთქმად, წმ. გიორგი მთაწმიდელის რედაქციით, საქართველოს საპატრიარქოს გამოც., თბ., 1994.
- ახმატოვა, 1990 – Ахматова А. Сочинения в двух томах, т. 1, Москва, 1990.
- ბლოკი – http://slova.org.ru/blok/iz_hrystalnogo_tumana
- ბროდსკი – <http://ec-dejavu.net/m-2/Magdalene.html>
- გონჯილაშვილი, სულავე, 2015 – გონჯილაშვილი ნ. სულავე ნ. წმ. მარიამ მაგდალინელის ხატ-სახის ინტერპრეტაციისათვის ქართულ ქრისტიანულ ტრადიციაში (წმ. მარიამ მაგდალინელის პიროვნების არასწორი ინტერპრეტაციის გამო: წყაროთმცოდნეობითი კვლევა). „ანალები“, 11, თბილისი, 2015. გვ. 270-332.
- ესენინი – <http://feb-web.ru/feb/esenin/texts/e74/e74-145-.htm>
- თეიმურაზ მეორე, 1976 – თეიმურაზ მეორე ქართული პოეზია, III, თბ., 1976.
- კალანდაძე, 1976 – ა. კალანდაძე, რჩეული, გამომც. „საბჭოთა საქართველო“, თბ., 1976.
- კალანდაძე, 2004 – ა. კალანდაძე, ლექსები, თბ., 2004.
- კიკვაძე – <http://litklubi.ge/index.php?titleid=2318>
- რობაქიძე, 2012 – რობაქიძე, ნაწერები, ტ. 4, გამოსაცემად მოამზადა ლალი ცომიაძე, თბ., 2012.
- ტაბიძე, 2015 – ტაბიძე ტ., თხზულებანი, II, პროზა, მიმოწერა, ლიტერატურის მუზეუმის გამოც., თბ., 2015.
- პასტერნაკი – Пастернак Б. Доктор Живаго//Новый мир, 1988, № 4.
- რილკე – <http://ec-dejavu.net/m-2/Magdalene.html>
- ცვეტაევა, 1988 - Цветаева М. Сочинения в двух томах, т. 1, Москва, 1988.
- წერეთელი, 2011 – წერეთელი ა. თხზულებათა სრული კრებული ოც ტომად, ტ. 2. თბ., 2011.

**FOR THE INTERPRETATION OF THE ICON OF MARY
MAGDALENE IN GEORGIAN CHRISTIAN TRADITION**

Toward the personality of the saint Mary Magdalene in orthodox and catholic churches were different attitude during the long period. For example for the orthodox church she was recognized as a saint mother equal of the apostle. To define the right interpretation of the saint Mary Magdalene character we must look through the sources which are too much as in Georgian also in foreign languages.

According to the New Testament saint Mary Magdalene was recovered from the seven devils spirit (the gospel of Luke 8,2: Mark's gospel 16,9). After this saint Mary Magdalene was always with the Christ everywhere (Mark's gospel 15,40; the gospel of Luke 8,3) she was with the Christ on the way to Calvary and had seen the crucifixion (Matthew Gospel 27,56 and others). She attended even the burning of the Christ (Matthew Gospel 27,61 and others) after third days of crucifixion, on the Easter day, early morning, she came toward the Christ vault by herself with candles and fumigations (Matthew Gospel 28,1; Mark's gospel 16,1-8). She was the first who had seen the Easter, was the first who believed and announced to the apostles about the Christ Easter (Joan 20, 11-18).

According to the catholic church, she was considered as an anonymous sinful one, who washed the Christ foot by her tears in Svimeon Hypocrite's house and after nailed the oil to him (Luke 7,37-38), also she was considered as an anonymous lady who poured the oil to the head of the Christ in the Simon's house in Bethany (Matthew 26,6-7; Matthew 14,3-9) and also she was considered as an Mary the sister of Lazarus and Martha (Joan 12, 1-8). There were several legends and later to the Mary Magdalene's life was added some plots from the life of sinful Mary from Egypt (V century) which strengthen the base about the idea being Mary the prostitute.

The several ladies taking part in the process of oiling by Chrism in the New Testament (sinful lady from the gospel of Luke, Mary from Bethany from Joan) to be considered as an equal of Mary Magdalene comes from the preaching of Roman Pope in 591 year. In New

testament the no mentioned sins of Mary Magdalene and Mary from Bethany were explained as an prostitute. Such explanation was established also in the era of Growth and next period's paintings.

Catholic church in the 20th century tried to correct this mistake and after the 1969 years reforms in the calendar of Novus Ordo we did not meet the Mary Magdalene as an sinful. In spite of this, in people's imagines for centuries the tradition (Mary as an sinful prostitute) was not changed, the idea about this was strengthen by the several artificial works. In the Oxford dictionary the word "Magdalene" has the meaning of sinful. It is the very interesting point of view that the prostitute name of saint Mary Magdalene from catholic church was spreaded in orthodox church, for example in the poetry – M. Tsvetaeva, B. Pasternak and also within the holy writings, in Georgian conscious mainly she is considered as a prostitute lady. Even now days from the preaches of some Priests she is mentioned as a prostitute who was forgotten hard sins. In the III volume of the Life of the Saint (Tb. 2001) within the sins of Mary Magdalene the prostitute is mentioned as one of them, also in some internet resources with her name there is mentioned sin of prostitute. We are really astonished why Georgian church follow the idea about her sinful character came from the catholic church by mistake? Georgian orthodox church and Georgian Christina Culture about this items always were followed by the orthodox church doctrines, rules and tradition. Georgian original and translated exegetics writing, hymns and preaches shows the idea against the catholic church about saint Mary Magdalene character, she is not considered as an another lady from the New Testament. We confirm this from the explanations of Matthew's and Joan's Gospels in which there is given the explanation who is Mary Magdalene, also her character within the saint mothers who oiled the Christ. The character of Saint Mary Magdalene is given in several writings as: Joane Minchkhi, in hymns of Kvirike Kurdanai, in preaches of Joane Bolneli and Anton Chkondideli, in the "Heaven Gate" of Sulkhan-Saba Orbeliani. The character of the saint Mary Magdalene is renewed in the poem of Teimuraz II "Speeches of day and night", later in Akaki Tseretrelis's poetries. In the 20th century's literature there are the different attitude. Some authors traditionally consider her as an equal one to the apostles and some others consider her like sinful, repentant one as she was considered by catholic tradition. We must

mention that some non orthodox scientist appreciate her and they told about Saint Mary Magdalinelis that she is not sinful repentant woman. But in spite that after 1969 years reform about saints, even the catholic church did not pay attention on some incorrect point of view existing from VI century, it was necessary to admit the true and Saint Mary Magdalinelis was considered as a saint not being repentant sinful woman which was the tendency of the 20th and the 21th century's literature.